

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

DISPUTATIO INAUGURALIS IURIDICA, 24.
DE
IURE CIVILI,
IUS NATURAE DE-
TERMINANTE
CIRCA PERSONAS,

QVAM
DEO AUSPICE,
EX DECRETO & AUTORIT. MAGNIFICI Jctorum ORDINIS
IN ILLUSTR. AD VARNUM ATHENALO
PRAESIDE

TURO PRAENOBILISSIMO, CONSULTIS-
SIMO ATQVE EXCELLENTISSIMO,

DN. IOH. IOACHIMO
SCHOEPPFFERO,

ICTO ET ANTECESS. CELEBERRIMO COMITE
PALAT. CAESAREO, CONSISTORII DUCALIS CON-
SILIARIO ET CANCELLARIAE MECKLENBUR-
GENSIS VICE-DIRECTORE GRAVISSIMO,
FACTIS IURIDICAE PRO-DECANO

SPECTABILI,

PRO LICENTIA

Summos, in utroque iure, honores & privilegia capessendi
D. XII. NOV. 1709. HORIS ANTE- & POMERIDIANIS

publice defendet

IOH. BARTHOLDUS WEISE,
HANNOVERANUS.

ROSTOCHII,

Typis JOH. WEPPLINGI, SEREN. PRINC. & ACAD. TYPOGR,

Inalytae Rostochiensium Republicae

SENATUI

AMPLISSIMO ;

Illustris huius Academiae

COMPATRONO MUNIFICENTISSIMO ,
VIRIS

*Magnificis, Praenobilissimis, Amplissimis, Consultissimis,
Prudentissimis Spectatissimisq;*

DN. DN.

CONSULIBUS SPLENDIDISSIMIS,
SYNDICO VIGILANTISSIMO,

Caeterisque

PATRIBUS CONSCRIPTIS
DIGNISSIMIS,

DNIS. PATRONIS atque FAUTORIBUS
omni honoris cultu prosequendis,

offert, dicit & consecrat

Hancce Inauguralem

*in testeram observantiae animiqve addictissimi, se suaqve
studia simul commendans*

HONORATISSIMORUM NOMINUM

Cultar Obsequiosissimus
AUTOR.

PRAEFATIO.

Iraris forsan, B. L. qui ego ad has cogitationes
 pervenerim. Dicitur solet: Nihil est dictum, quod
 non dictum sit prius; ita cum in Mynsingeri Apo-
 telesmate ad *pr. Inst. de Jur. Nos. Gent. & Civ.* le-
 gerem, Jus Civile nihil aliud esse quam de-
 terminationem Juris naturalis, statim occupabar, hasce
 determinationes paulo specialius inquirere distinctosque con-
 ceptus inde eruere. Meditando itaque manumque operi ad-
 mouendo, Jus Naturae & Civile inuicem conferebam. Sed
 quantane erat rerum copia? Hinc eorum Jurium materiae
 aut speciali Tractatu erant absolvendae, aut subinde Disputatio-
 nibus Academicis pertractandae. Ultimum arripui, eo quod
 mecum constituerim, honores Academicos, fauente Divina
 gratia, capessere. Atque cum *personae* primum locum in omni
 Jure occupant, non potui non destinare hanc Juris partem
 Disputationi meae Inaugurali, hasque primitias, utut leviden-
 ses, Publico dicare. Si quis forte obiiciat: Sic videris mihi
 Jus Civile transfundere in formam Juris naturalis, quin po-
 tius ea confundere. Resp. nonne Jus Diuinum, quod tam
naturale quam *revelatum* in se continet, fons & rivulus est, unde
 Jus humanum, scil. *Civile* derivatur atque promanat? Sane quae
 ex Jure Naturae in Statum Civilem transmuntur, ac quae
 pro indole & salute cuiuslibet Reip. determinando iis passim
 superadduntur, ea Jus Civile constituunt atque uocantur. Et
 hoc est, quod hic inuestigo. Qui ergo nexu Civili non te-
 nentur, veluti Summi Imperantes, non patientur lites su-
 as de-

A

CAP. I. DE IURE

as decidi ex *determinationibus* Juris Civilis a se dependentibus sed, quamdiu pax servari potest, mero Juri Naturae ejusque determinationibus inter se receptis l. usitatis h. e. Juri Gentium subiicient. Mens igitur mea in ipsa Disputatione uberius apparebit, omni interim praeiudicio, quantum possibile, ex libertate Academica renuncians, neque tamen ulli praejudicans. Practica magis occurrent, cum, volente Deo, ad *Aktionen* pervenero. Caeterum quia ad omnes actus omniaque consilia auxilio Dei per se amandi indigemus, adeoque sub ejus favore progrediendum, monente Imperatore in *L. 2. pr. Cod. de Off. Praef. Praet. Afr. & Non. 6. pr.* hinc & ego in praesenti praemissa Numinis Divini invocatione progredior ad Jus Civile quatenus Jus Naturae circa personas determinat.

CAP. I. DE JURE IN GENERE

§. 1.

Curus de Jure Civili, Jus Naturae determinante circa personas, non necessarium duco diu inquirere, quid sit determinare. Nimirum idem denotat, quod designare vel circumscribere aliquid terminis & limitibus; *Siel oder Gränze setzen*. Cum ergo dicitur: *Jus Civile determinat Jus Naturae*; quid est aliud, quam *Jus Civile constituit Juri Naturae certos limites*?

§. 2. Vox *Juris* neminem latet. Sumitur hic pro lege aut potius pro complexu legum; & sic Jus est voluntas Superioris obligans inferiores ad aliquid faciendum vel omitendum. Hujus principium tam esse ad quam fieri est Legislator. *Haltung. Metaphys. Jurid. c. 8. §. 5.* ejusque praecipuum universale; Superiori pare,

§. 3.

IN GENERE

§. 3. Iste superior ut uel *DEUS* est uel homōita nascitur inde Ius Diuinum & Humanum, & ex illo rursus Naturale seu connatum & Positivum seu reuelatum, ex hoc Genitium (uti uolunt) & Civile.

§. 4. Iuris Naturalis definitionem Ulpian. in *L. 1. §. 3. ff. de l. & l. quis ignorat*, neutriquam proprie capi, sed tantum de affectibus & inclinationibus naturalibus, quae cum quibusuis animantibus enascuntur & a Philosophis *εγγυαι Φυσιολογικαι* appellantur?

§. 5. Quemadmodum enim in brutis nulla ratio, ita & nullum Ius. Unde *Laur. Valla l. 4. Eleg.* occasionem reprehendendi ICros arripuit, qui tamen ex *Mysinger. ad §. 1. Inst. de l. N. G. & C.* ita excusari possunt, populariter rem explicasse, forsitan ut inferuirent teneris Tyronum ingenijs.

§. 6. Proprie uero, & si mihi, ut alius definire licebit, Ius Naturae reuera nihil aliud est, quam uoluntas Diuina, rationi hominum connata, obligans quemuis ad officia erga Deum, semetipsum & proximos.

§. 7. Sed uideris mihi dubius, quid hic significem uoce *Naturae*? Resp. non inuuo *substantiam* rerum physicam, quo significatu naturam rerum appellamus, quicquid ulla ratione existit; nec *modum* uel proprium aliquod, quo sensu homini competit ridere, equo hinnire, cuculo cucullare, &c. sed fit ea uoce relatio ad *rationem* hominis, qualis idea efficit, ut saepius dicamus: naturae consentaneum est, es ist *Bernunftmäßigkeit*, uid. *L. Cor. II. v. 14.*

§. 8. Namque Iuris Nat. *principium cognoscendi* (speriam de ut totius Philosophiae) est recta ratio, die gesunde *Bernunft*/ quae licet in homine matura aetate & sana mente praedito multis subinde magnisque infirmitatibus laboret; prorsus tamen errorum, humana industria euitabilem, immunis reperitur, omnino *reba* dici potest. Conf. *Azorius L. 6. Inst. moral. c. 1. tom. 1. & Dn. Buddus in Philos. Prae. p. 1. c. 1. §. 22.*

§. 9. Cum itaque Ius Naturae non nisi per dictamen rectae rationis promulgetur, *Dn. Lac. a Ryffel. de l. N. & G. L. 1. c. 3. §. 5.* miror eos, qui pro Iuris Nat. principio cognoscendi agno-

4
 scunt statum integritatis, uti vult *Alberti in Comp. Iur. Nat. orshod. Theol. conform. p. 1. c. 1. §. 30.* Socialitatem ex mente *Pasendorffii de I. N. & G. L. 2. c. 3. §. 15.* imo bellum omnium contra omnes, quemadmodum venditavit *Hobbesus in Elem. Phil. de Cive c. 11. §. 2.*

§. 10. Verum *primum* est inequidens, nec cognoscibile nisi ex iure reuelato Scripturae sacrae, quod a iure connato specificè distinctum est, adeoque huc non pertinens.

§. 11. *Secundum* est inadaequatum. Ut enim tria sunt obiecta, circa quae hominis actiones sunt & esse debent occupatae, nempe Deus, ipse homo & alii homines: Ita concernit illud saltem tertium, scil. officia erga proximos, ubi quidem socialitas in suo genere principium est, non autem adaequatum 1. totum exhauriens, *Conf. Dn. Budd. c. 1. p. 2. c. 4. sect. 1. §. 21. seq.*

§. 12. *Tertium* est plane corruptum, ideoq; promeritis tot refutantium telis iam pridem confossum; cum non spectandum quid Romae fiat, sed, quid fieri debeat. vid. *L. 13. Cod. de sent. & inserloc.*

§. 13. Non igitur e Statu corrupto, societatem humanam destruyente, licet cognoscere aut iudicare ius Diuinum nobiscum natum, nec ex utentium qualitate, sed ex se aestimandum est, *H. Grot. L. 1. c. 1. §. 13.* perinde ut egregia medicina non ex aegroti reprobatione, sed ex intima bonitate diiudicanda; & sic non ex facto ius, sed ex iure factum erit examinandum.

§. 14. Placet equidem Ill. Dn. Cocceio *in Tr. Iur. Gen. p. 1. qu. 2. §. 6. & 7.* Voluntatem DEI ceu cognoscendi principium Iuris Naturae describere. Ast (quod tamen pace tanti Viri dixerim) non mihi principium *cognoscendi*, sed potius *fendi & essendi* videtur: *Conf. Hartung. Metaphys. c. 5. §. 5.* quippe non nego, ius Naturae a voluntate Dei, tanquam supremi Legislatoris, originem suam trahere & adhuc dependere.

§. 15. Idem fere dicendum de Lege Dei aeterna a *Dom. Soto L. 1. de I. & I. qu. 3. art. 3. & qu. 4. art. 1.* pro principio cognoscendi tradita; it. de sanctitate & iustitia Dei pro fundamento Iuris Nat. celebrato a *Dn. Iarger. in Tr. de Lege Natura qu. 6. n. 9. p. 131.*

§. 16. Sed quid sibi uult fundamentum illud Iuris Naturae a *Dn. Restnero* *Tr. de Iur. Nat. & G.* c. 1. §. 6. in prohibitione Creatoris positum? Certe nihil aliud inde sequitur, quam quod Deus nihil praecipiat, sed tantum prohibeat. Est ergo itidem inadaequatum nec satis evidens.

§. 17. Fluit porro ex supradictis, Jus Naturae esse immutabile §. 11. *Inst. de I. N. G. & C. Conf. Zensgrau. de Orig. Ver. & immut. rect. Iur. Nat.* pag. 335. in tantum, ut nemo sanae mentis diciturus sit, ei quaecumque consuetudine (quae tunc uerius corruptela dicenda) posse derogari *c. su. X de Consect.*

§. 18. Nonne autem, regeri potest, Iuris Nat. mutatio est, si v. g. filio permittatur patrem occidere, qui ad delendam patriam uenerit, *per L. Minime 35. ff. de religiof. & sumt.* cum tamen nihilominus Pater maneat?

§. 19. Resp. cum Excell. *Dn. Praefide* in *Synopsi Iur. sit. de I. & I. n. 29.* Quoties duo praecepta Iuris Naturae concurrunt, quorum utrumq; in hypothesis seruari nequit, toties minus forte cedit fortiori. Iam quid fortius est, conseruare unicum priuatum cum interitu totius Reipublicae? an uero liberare Reipubl. licet pereat Patriae proditor, etiam Pater? quod olim duos nobiles de Falkenstein fecisse ait *Zaf. ad c. L. Minime n. 12.*

§. 20. Non ergo mutatur ipsum Ius Nat. sed tantum applicatio suadente hac uel illa circumstantia aut obiecto aliquo externo.

§. 21. Insuper probe distinguendum puto intr. Ius Naturae, qua praecipit uel prohibet, & Ius Naturae, qua permittit. Illud, (quod alii *positivum*, alii *praeceptivum* appellant) extra omnem dubitationis aleam immutabile manet, v. g. Deum colere, se ipsum conseruare, socialiter uivere; & per consequens pacta seruare, neminem laedere &c. *uid. §. su. Inst. de legit. agn. iur.*

§. 22. Hoc uero (quod a nonnullis *negativum*, rectius ab aliis *permissivum* dicitur) pro indole cuiusque Reip. personae, temporis &c. variis Imperantium mutationibus obnoxium esse potest.

§. 23. Spectant huc proprie res, ut vocant, indifferentes, v. g. matrimonium inire, gladio cingi, testamentum condere, contrahere, filium adoptare &c. quae tamen in hypothese fieri possunt praeceptivae, adeoque necessariae.

§. 24. Quare non mirum, si Ius hoc *permissivum* Naturae per Iura Civilia varie determinetur, & v. g. matrimonium, gladius aut testamentum certis personis, certo loco aut ad certum tempus interdicator, filiisfam. mutuam contrahere, mulieres fideiubere aut adoptare non possint &c. de quibus suo loco.

§. 25. Interim tamen plane ab eo recedere velle, perinde tyrannis & carnificina esset, ac si Ius Naturae praeceptivum, sive negative sive affirmative tale, penitus subverteretur ac mutaretur vid. *Myndog. ad §. 1. Inst. de I. § 1.*

§. 26. Iuris Divini positivi explicationem atq; divisiones relinquimus Dnis Theologis & convertimus nos pro instituti ratione ad Ius Humanum, quod vulgo dividitur in universale s. Gentium & particulare s. Civile.

§. 27. Equidem accurate loquendo Ius Gentium & Naturale specie non differunt, quippe utriusq; idem est cognoscendi principium *Dn. Hopp. Exam. ad §. 1. § 2. Inst. de I. N. G. § C.*

§. 28. Sed quid vetat, quo minus hanc inveteratam quasi Iuris speciem, Iuri tamen Nat. subordinatam, docendi gratia retineamus? Quicquid enim Iuris est inter singulos homines, id etiam Iuris esse debet inter integras Gentes, quae plerumque inter se determinant Ius Naturae, ita ut. instar consuetudinis, quae vim Legis habet, valeat.

§. 29. Eius vero abusum venuste perstringit *Dn. Tilius in praefat. der gründlichen Einleitung zum Jure Naturae & Gentium* his verbis: Das Völkler-Recht ist oft ein Deck-Mantel der Ungerechtigkeit und Eitelkeit. In der ersten Absicht könnte mans auch Faust und Kolben-Recht/ in der andern aber nach Hamburgischer Mund-Art der Völkler-Bocks-Beutel nennen.

§. 30. Ius tandem Civile est, quod quilibet Superior in Republica sua ad utilitatem publicam constituit. §. 1. *Inst.*

Inst. de I. N. G. & C. & L. 9. ff. 1. & 1. Superiorem autem hic voco non tantum Monarcham, sed etiam Regimen Aristocraticum & Directorium Democraticum; & (vid. §. 22. *infra Cap. VI*) siquidem tot Iura Civilia sunt, quae Respublicae liberae aut privilegiatae vel exemptae.

§. 31. Enim vero, si sua sponte homines facerent, quod illorum saluti conduceret, divinoque obtemperarent iussui, tam cordibus nostris inscripto quam promulgato, nullis opus esset legibus humanis.

§. 32. Sed cum subinde pravis suis propensionibus abrepti in ea saepius feruntur, quibus & sibi & aliis nocent: ipsa eorum natura, prout hodie est, utique leges regulasque postulat, quo earum metu humana coërceatur audacia, tutaque sit inter improbos innocentia. Conf. *l. Petr. 2. v. 13. & 14. Nov. Leon. 83. c. 1. dist. 4. Dn. Buddens Phil. Pr. p. 2. c. 3. sect. 2. §. 1.*

§. 33. Intellego igitur hic loci sub nomine Iuris Civilis cum primis Romanum (vid. §. 2. *Inst. de I. N. G. & C.*) per totam fere Europam, & sic in nostro Imperio Romano Germanico in subsidium receptum, Conf. *Duck. Tr. de usu & autor. Iur. Civ. L. 1. c. 2. Maestert. de Inst. Leg. Rom. & Canonicum*, quatenus apud Protestantes retentum, vid. *ibid. Dn. Stryk. Discurs. praelim. ad U. Mod. ff. §. 15.* nec non mores hodiernos rationabiles aliasque; Statuum nostrorum Constitutiones, cum earum interpretationibus Ictorum legalibus.

§. 34. His praesuppositis animadvertimus iam, *Ius Civile* revera confirmare & exequi *Ius Divinum* naturale per determinationes passim superadditas, qua ratione dici potest: Ubi definit *Ius Naturae*, ibi incipit *Ius Civile*.

§. 35. Atqui cum *Ius illud Civile*, *Iuris Nat.* subveniendū plurimis negotiis certam formam praescribere, in actionibus a *Lege Nat.* non exacte definitis tempus, locum & personas assignare, ac in transgressores legum vel earundem negligentes certas poenas aut alia incommoda statuere soleat: non possum non primo investigare *Ius Naturae*, quid nimirum ratio circa personas dicitur; deinde, comperta hoc modo *Iuris nostri Civilis*

utilis convenientia, ulterius progrediendo sancitas determinationes, si quae sunt, breviter & tamen perspicue demonstrare.

§. 36. Antequam vero me ipsi tractationi accingam, offert se *finis* Iuris tam internus, quam externus, scilicet Iurisprudentia & Iustitia.

§. 37. Iurisprudentia, est vel naturalis vel civilis. Illa docet actiones hominum ad Legem Nat. componere; haec vero praeter congruam ad casus applicationem occupata etiam est circa Legum interpretationem.

§. 38. Huc spectat aequitas, quam Aristoteles referente Dion. Gothofr. ad L. 12. ff. *Qui & ex quib. caus. manum.* vocat *ἐπιπέτατον νόμον*, quasi supplementum eius, quod lex Civilis praetermisit. Qui ergo multa dicunt de stricto Iure, nihil aliud indicant, quam quod omnes causae circumstantias nondum sciant vel nondum exactius pensitaverint, adeoque aequitas, seu supplementum, adhuc deficiat.

§. 39. Hic saltem notamus, interpretationem quidem locum habere in Iurisprudentia Naturali, quoties signa aut verba, quibus alter ad mentem suam declarandam usus est, accurate sunt explicanda, uti videre est in testamentis & contractibus; interpretationem vero Legum naturalium secundum aequitatem neutiquam obtinere, quia argueret id vel ignorantiam vel negligentiam quandam in ipso Legum autore Dr. Budd. d. l. p. 2. c. 4. sect. 1. §. 10.

§. 40. Secus ergo est in Iurisprudentia Civili, siquidem prout ipsi Iustiniano in *Const. Dedis nobis* §. 16. de *Confirm. ff. & Nov. 74. pr.* agnatum, non solum quaedam praetermissa sunt, sed etiam imbecillitas humana omnimodam saepius interpretationem, imo mutationem & correctionem eorum, quae iactata sunt, postulant *add. c. pen. X. de consangu. & affin.*

§. 41. Hinc dilucide apparet, quid Romani olim intenderint constituendo Praetorem indeque veniens Ius honorarium. Animadvertebant enim, multas superesse Leges Naturae, Legi XII. Tabb. non insertas, variosque dari casus Legum laqueis (ut Iustinianus loquitur in *Const. Tanta* §. 17. de *Con.*

de *Confir. ff.*) nondum innodatos, adeoque determinationibus Iuris positivi & praeceptivi nondum munitos. Quod cum subsequentes Imperatores agnoverint, receperunt Ius illud honorarium atque confirmarunt §. 7. *Inst. de I. N. G. & C.* usque actiones & praescriptiones Praetoriae satis superque indicant.

§. 42. Iustitia proprie est convenientia actionum cum voluntate Legislatoris. Definitionem Ulpian. *vid. in L. 10. ff. de l. & I.* Missis eius divisionibus & subdivisionibus ubique obviis, merito observamus, ex convenientia actionum tam perpetrandarum quam perpetratarum cum Lege, provenire conscientiam, & quidem bonam; malam vero ex earum inconvenientia. De qua *vid. Diss. Ill. Dn. Stryk. de Conscientiae Foro.*

§. 43. Iam quaeritur, num etiam Leges Civiles obligent in conscientia? Videtur quod non, dum Iustitia particularis vulgo dicitur tantum inesse Civis bono, sicut vicissim universalis Viro bono, h. e. emendato.

§. 44. Sed magis arridet eorum sententia, qui asserunt: quod Leges Civiles obligent etiam in conscientia, licet non directe, tamen indirecte & per consequentiam 1. *Petr. 2. v. 13. Dns Mencken. in Addit. ad Struv. Jurispr L. 1. tit. 2. §. 5.*

§. 45. Nam quis negabit, Leges Civiles, quatenus ex Iure Naturae desumptae, obligare hominem, etiam citra praeceptum humanum? Hoc praesupposito sequitur, etiam determinationes Iuris Civilis (de quibus in capitibus sequentibus) hominem qua Civem obligare iuxta regulam: superiori pare. *vid. supra §. 2.* id quod ad conscientiam omnino se refert.

§. 46. Et licet istae Leges Civiles, quatenus disponunt ac limites Iuri Nat. quasi scribunt, hominem iniustum saepius reddere possint securum in foro soli, v. g. *in praescriptionibus & ubi probatio deficit*; sit tamen illud tantum per accidens, nec eiusmodi malignus statim absolvitur in foro poli & conscientia.

§. 47. Unde non absolum erit, ulterius quaerere, an ignorantia Iuris possit excusare? Resp. aut quaeritur de Iure naturali aut de Iure Civili. Si illud, res videtur quidem dubia, cum saepius, ne dicam hic vel ille, sed integrae societates,

collegia, imo Gentes huius Iuris praeceptorum nonnullorum incurri sint & ignari.

§. 48. Verum ut a negatione observatorum male proceditur ad negationem scientiae: ita peccatum contra illud admissum neminem ab obligatione eximet. Flagitia enim non testantur rationem rectam, sed corruptam & minus exultam adeoque eiusmodi personae, siue sint simplices, siue mysticae, Diaboli altutis potius sunt mancipatae. *D. Simon. in Not. ad Gust. Gros. Enchirid. c. 3 §. 7.*

§. 49. *Posterius* hinc diiudicari potest, Licet enim obstare videat *L. 7 §. 8. ff. d. I §. F. I. ac v. g. militi, L. 1. Cod. cod. minori, mulieri & rustico L. 9. ff. cod. ignorantia Iuris permittatur, distinguendum tamen arbitror: inter Ius ex ipso Iure Divino, cum Naturali tum positivo, promanans, & nostras Iuris civilis determinaciones.*

§. 50. *Illud* nemini debet esse ignotum, nisi mente carentibus, adeoque illius ignorantia delinquentes vel negligentes non excusabit, licet determinatam loci poenam nesciverint. *L. Venia 2. Cod. de in Ius voc. & L. 11. §. 4. ff. de his qui not. infam. Add. L. 244 ff. de V. S. Vid tamen. Carpzov. P. 4, c. 19, def. 19. n. 5. & 6. Hae vero* (scilicet determinaciones certo respectu possunt ignorari ab iis, quibus apices Iuris non aequè perfecti sunt. *Conf. L. 25. §. 1. ff. de probat.*

§. 51. Quis enim praetenderet a personis supra nominatis exactam istiusmodi Iuris determinati scientiam, cum vel aetas nondum sufficiat, vel occasio desit, vel aliud quoddam impedimentum saepius obstat? modo non quis negligat mere favorabilia, quibus alias etiam tacite (si caetera sint paria) renunciari potest, quemadmodum videmus eo in casu, ubi Quarta Falcidia ex ignorantia Iuris non deducta, postea non potest repeti *L. 9. §. 5. ff. de Iur. & fact. ignor.*

§. 52. Interim tamen turpe sit Patritio & Nobili & causas oranti Ius, in quo versatur ignorare *L. 2. §. 43. ff. de Orig. Jur. quin erubescamus sine Lege loqui Nov. 18. c. 5. hinc glossae nihil alleganti non credendum autumat Baldus ad L. R. 10 publica 4. Cod. Quis ex caus. maj. in integr.*

§. 53. Videamus itaq; hac vice, in qua etiam Ius nostrum Civile determinet Ius Naturae circa personas. CAP. II.

CAP. II.

DE STATU NATURALI

§. 1.

Uris obiectum totale sunt negotia humana, partialia Personae & Res. Diss. *Dn. Stryk. ad §. fin. Inst. de I. N. G. & C.* Unde descendit Ius personarum & Ius rerum, horumque effectus sunt Actiones.

§. 2. *Ius personarum* consistit in Statu, de quo specialem habemus titulum in ff. & hic tractabitur; *Ius rerum* in Dominio latius sic dicto & obligatione, h. e. in Iure in re & Jure ad rem, de quibus B. C. D. alio tempore.

§. 3. Operæ pretium non duco, diu commorari circa crisin vocum Status & personae. Breviter: Status est conditio attributa vel ab ipsa natura vel a Jure. *Struv. Jurispr. L. 1. tit. 4. apb. 1.* & persona est id, quod quilibet scit; scilicet homo in societate uiuens.

§. 4. Iste ergo Status duplex est: naturalis & aduentitius. Status naturalis duplici modo sumitur: vel *physice*, quatenus, ut hic, natura hominis diuersa consideratur, vel *moraliter*, quatenus opponitur Statui Civili, quo sensu Imperantes uiuere dicuntur in Statu Naturali, parentes vero s. subditi in Statu Ciuili, de quibus infra cap. ult.

§. 5. Ad Statum naturalem prioris significationis pertinet *Sexus, aetas & temperamenta*. De Sexu observant permulti, naturaliter nullam unius praeter altero esse praerogativam, nisi quod foeminae ob corporis conditionem non ad quosuis labores & negotia idoneae esse videantur; quod autem ratione *animi* inter mares & foeminas discrimen intercedere videatur, hoc ab educatione maximam partem prouenire. Vid. *Dn. Budd. in Philosoph. Pr. p. 1. c. 2. sect. 3. §. 16.*

§. 6. At huic ego (pace tamen illius Sexus) suffragari nequeo. Nam cur omnium fere Gentium Viri praerogativam sibi in rebus tam publicis quam plerisque priuatis vindicarent,

B 2

fi non

si non uniuersalem ferme mulierum imbecillitatem aut impedimentum, etiam quoad animum, obseruassent? Uniuersalis enim effectus praesupponit uniuersalem causam.

§. 7. Equidem non nego, multas foeminas superare multos viros etiam quoad animae facultates: horum tamen numerus illis semper praepollebit, prout ipsa nos edocet experientia. Hinc natum prouerbum: *Eine Frau ohne Mann / ist wie ein Leib und kein Kopff dran.*

§. 8. Taceo inuitabilem confusionem, si faeminae ad procreandam & educandam sobolem potissimum natae, quibusuis negotiis praeferrri vel saltem aequaliter adhiberi praetenderent.

§. 9. Quapropter & ex determinatione Iuris nostri Civilis multa in earum favorem introducta sunt, multaque salutis publicae causa constituta, partim ne sibi ipsis noceant, vid. *L. 4. Cod. de sponsal.* partim ne earum occasione aliis praeu-dicetur. Conf. *L. 9. ff. de Stat. hom.*

§. 10. Ad prius quod attinet, quis earum (Inspirat Impiustinianus in *L. Affiduis 12. §. 1. Cod. Qui pos. in pigu.*) non mereatur propter obsequia, quae maritis praestant, propter partus periculum & ipsam liberorum procreationem, pro quibus multa nostris legibus inventa sunt privilegia.

§. 11. Ut igitur maritus & uxor constituunt unum morale *Mey. p. 3. dec. 176. n. 1.* Mann und Weib sind ein Leib / in tantum, ut uxor nomen suum gentilicium amittat atque mariti assumere necessum habeat: *Tiraquel. de Nobil. c. 18 n. 20.* ita gaudet haec dignitate mariti *L. 13. Cod. de dign. forum eius* participat, *L. 65. ff. de Iudic.* eumque domicilium mutantem sequi tenetur. *Struv. Iurispr. L. 1. tit. 7. aph. 8.*

§. 12. Deinde quoniam Reipublicae interest, ne mulieres sine indotatae, *L. 1. ff. Solus. matrim.* fingitur non solum stipulatio interuenisse pro dote repetenda, licet non interuenit, *L. un. §. 1. & 6. Cod. de rei ux. act.* sed conceditur etiam tacita hypothecca, & si uxor ipsa agat aut ex ea nati heredes, dos dotisque augmentum quibus aliis creditoribus praefertur, etiam anterioribus *d. L. un. §. 1. L. 12. §. 1. L. 30. Cod. de Iur. dot.* ultimum tamen in Saxonia non obseruatur, teste *Carpz. P. 1. C. 18. des. 69.*

§. 13. Singularis propterea datur constitudo in quibusdam Italiae locis, quam recenset Ruremund in Schluß des Reichsthumis c. 21. his verbis: Es sind in sehr viel Städten Italiens / insonderheit zu Siena, Lucca und Fiorenza: zu hülf der armen Widwens / montes pietatis angestellet und geordnet / bergestalt daß wenn einem Vater ein junges Tochterlein geboren wird / mag er alsobald / so er will / eine gewisse Summa Geldes / als 100 Cronen etc. beym aerario publico anlegen welches zwar keinen Zins trägt: Wenn aber die Tochter 18 Jahr alt worden / so gibt man ihr 10 mahl so viel / das ist 1000 Cronen / damit sie sich ehrlich bestatten möge. Und hindert auch nicht / obgleich ihr Vater in der Zeit bonis cedirte und verdürbe; Denn dieses Geld gehöret der Tochter und sonsten niemanden zu. Stirbt aber die Tochter in der gesetzten Zeit / und der Vater hat ein anders Tochterlein / das stehet alsdenn nach der Zahl der Jahre in der vorigen Stelle: wo nicht so bleibet das Geld dem gemeinen Erket oder aerario für eigen / und darff sich keine vor 18. Jahren verhebrathen.

§. 14. Restringitur ergo foeminarum consentus in alienationem dotis immobilis, inactumato datae, ita ut non valeat nisi iudicialiter ac iurato declaratus. arg. c. 28. X. de tutor.

§. 15. Barum fideiussio & intercessiones regulariter non obligant, propter SCrum Velleianum l. c. Cod. ad SCrum Vellei. Vid. Dn. Engelbrecht. b. 1. §. 3. faciliores enim sunt ad intercedendum quam ad donandum l. 4. §. 1. C. L. 21. ff. code.

§. 16. Mitius puiduntur in quibusdam delictis, quam uiri, quia his teneriores sunt & sic ob fragilitatem sexus maioriori commiseratione dignae. Ill. Dn. Struyk ad Lanterb. Tit. de Constit. Princ. voc. Ex privilegio mol. conditionis add. L. 5. §. 3. Cod. ad L. fab. Mar.

§. 17. Inde iure Romano non sunt incarcerationae, Anth. Hoac Cod. de Custodi reor. quod tamen privilegium hodie cessat, dum in separato a masculis carcere deueniri solent. Carpz. qu. III. n. 41. Brannem in Proc. Crim. c. 8. m. l. v. 24. nec, quando veniam aetatis petunt, propter sextis pudorelli ad uerecundiam opus habent, ut coetus publico se demonstrant. L. 1. §. 1. Cod. de his qui ven. aet. impetr.

§. 18. Gaudent praeterea uiduae & uirgines parentibus orbatæ, siue pauperes sint siue diuites, privilegio miserabilium personarum, ita ut si aliquem conuenire uehnt, neglectis prioribus instantiis statim ad Principem evocare possint, *L. un. Cod. Quando Imp. int. paup. L. 242. §. 3. ff. de V. S.* id quod etiam dicendum videtur, si conueniantur. *Ill. Dn. Stryk. in Introd. ad Prax. For. c. 5. §. 20. & de Rbez. in Inst. Jur. publ. L. 1. tit. 22. §. 16.* Quod tamen in Camera Imperiali non observatur *Galk. L. 1. Obs. I. n. 40.*

§. 19. Iure Saxonico & Lubecensiæquiparantur mulieres minoribus *Mev. ad Ins. Lub. p. 1. tit. 10. art. 3. n. 3.* & sic ad plurimos actus inter vivos Curatore indigent *Carpz. p. 2. C. 15. def. 23. & 24. Berlich. P. 2. concl. 17. n. 18. seqq.* quin & Iure Ciuili permittitur ipsis, (ut supra dictum) Ius ignorare *L. 9. pr. ff. de Iur. & fact. ignor.*

§. 20. Ex ratione *posteriori* removentur foeminae ab officiis publicis, & sic Iudices esse nequeunt aut Magistratum gerere *L. 2. ff. de R. L.* id quod etiam in Sina, regione Orientali nobis opposita, obtinere tradit *P. Le Comte, Missionarius Gallicus.* Ut tamen hodierno possunt ex Principis beneficio habere Iurisdictionem haereditariam, imo etiam novam emere seu acquirere. *Decius ad d. L. 2. ff. de R. J.*

§. 21. Per antiquas Romanorum leges militibus uxores circumducere non licebat, ne animi, uxorum comitatu, languescerent, *Rosta. Antiquit. Rom. l. 2. c. 12.* quod hodie vix attenditur.

§. 22. Interim non possunt pro aliis postulare aut Procurtrices esse, *L. 18. Cod. de Procurat.* ne in contumeliam matronalis pudoris irreverenter erruant *L. 11. Cod. eod.* imo nec uxor, si viro iniuria facta, iniuriarum agere, quia defendi uxores a viro, non viros ab uxoribus, æquum iudicat Imp. Iustinianus in §. 2. *Inst. de Iniur.* Pro parentibus tamen & liberis, nec non pro liberando marito intervenire non prohibentur. *Ill. Dn. Stryk. ad Lauterbr. d. 1. verb. Exceptionem vide.*

§. 23. Nec testes esse possunt, quoties testimonium est sollemnitatis, ut in testamentis sollemnibus §. 6. *Inst. de testam.* & si de investitura Feudi quaestio sit, 2. *Feud. 31. in fin.*

§. 24. Ex

§. 24. Ex eodem fundamento donatio inter viuos conjugii facta regulariter est nulla, *L. 2. §. 10. ff. de donat. int. vir. & ux. n. 6.* cum mulier rarius donet *L. 16. Cod. de donat. ante nups.* maritus quasi spoliatur, aut amor pretio conciliari videatur. *Mynsing. ad §. 13. Inst. de donat.*

§. 25. Quod reliquum est, denegatur etiam foeminis potestas, qualem Pater in liberos habet § 10 *Inst. de adopt.* unde liberis suis tutores dare nequeunt *arg. d. §. 10. vid. tamen. L. 4. ff. & L. 4. Cod. de testam. ius.* nec adoptare, nisi in solatium liberorum amissorum *d. §. 10. Inst. de adopt.* ac quibus Princeps hoc indulget. *vid. Excell. Dn. Praesidis Synopsi. tit. de adopt. §. 2.* nec pupillariter substituere *L. 41. §. 2. ff. de vult. & pupill. subst.*

§. 26. Hermaphroditi s. Androgyni ad eum sexum referuntur, qui in iis praevalet. *L. 10. ff. de stat. bom.* hinc nupturientes, quo scandalum evitetur; a Medicis & Chirurgis merito sunt inspicendi, eumque sexum, pro quo illi pronunciarunt, servare tenentur. *Amman. in Irenic. p. 164. De Monstris cont. Ill. Dn. Stryk. ad Lauterb. tit. de Stat. bom. voc. Prodigiosi.*

§. 27. Ratione aetatis homines sunt vel nati vel nascendi, quorum pertinent & posthumi. Nascendorum, licet *embryones* sint, habendam esse rationem, *Ius Nat.* iubet.

§. 28. Itaque praegnantibus, quae forsan deliquerunt, tamdiu parcitur, donec pepererint, & ne calamitas matris noceat in utero existentis *pr Inst. de ingen.* interim neque torquentur, neque capitaliter puniuntur. *L. 3. ff. de poen. & L. 18 ff. de Stat. bom.* licet iuramentum, animae quasi sit tortura, ipsis deferri soleat. *Mov. P. 5. dec. 30. n. 2. Add. Ill. Dn. Stryk. c. 108. verb. Donec. parias.*

§. 29. Ad horum legitimationem autem requiritur, ut justo tempore nascantur. Sed cum natura mulierum diversa sit, nec matrum malitia vel innocentia temper atque cognita, merito *Ius Civile Rom.* certos fixit temporis terminos.

§. 30. V. debitur etgo tempus vel justo brevius vel justo longius. *Priori casu* sufficit ad minimum septimus mensis *L. 12.*

L. 12. ff. de Stat. hom. adeoque tam respectu patris dubitantis pariter erit legitimus, quam a poena ob anticipatum concubitum ex Statutis tere uniuersalibus. Infigenda Parentes erunt immunes, ut nec Juramento gravandi fiat, quia lex eos absoluit. Hahn. ad Wesenb. de Stat. ham. n. 3. Voc. Postquam nati.

§. 31. Interim tamen, quoniam Imperator se fundat in d. L. 12. in aliena autoritate, cujus rationes Goshofr. ad L. 3. §. fin. ff. de suis & legit. nugas astronomicas vocat, dubium non est, quin autoritate meliori inuenta quilibet Superior possit ab ea dilcedere.

§. 32. Posteriori casu procedit ad summum undecimus mensis initium arg. Nov. 39. c. 2. Vid. Caranz. Tr. de partu c. 24. n. 33. Richter. Dec. 89. n. fin. Unde nec uiduis intra annum luctus nubere licet per L. 1. §. 2. Cod. de sec. nupt. quod tamen legus de Iure Canonico, vid. c. pen. & ult. X. de sec. nupt. Carpz. Pt. 4. const. 21. def. 10.

§. 33. Natorum aetates varie considerari possunt, quae tamen, cum alii citius, alii tardius pro locorum, temperamentorum & fortune diversitate pubescant, adolescant, senescant, vix certis annis circumscribi aut definiiri possunt.

§. 34. Imperator Constantinus in L. un. Cod. Theodof. de his qui vet. aet. impetr. aetates ita distribuit, ut prima sit pueritia, sequens adolescentia, tertia firmata, quarta legitima & quinta senectus. Servius Tullius, cum 5. Classes Iuniorum, centus faciendi gratia institueret, pueros esse existimavit, qui minores essent annis 17. inde milites cripsi, eosque ad annum 46. Iuniores, supraque eum Seniores censuit Gellius 10. c. 28.

§. 35. Quemadmodum autem 100. anni possunt esse finis vitae longaeui hominis. L. 65. ff. de Usufr. non quod homo praesumatui uiuere 100. annos, sed quod non praesumatui uiuere ultra 3. Ill. Dn. Stryk. ad Lauterb. de Usufr. Voc. Cruitates. ita notissimum Germanorum prouerbiu inq. de natum est, denos annos, velut gradus, computans: 10. Jahr ein Kind / 20. Jahr ein Jüngling / 30. Jahr ein Mann etc.

§. 36. Hoc tamen dici non posset de Americanis in certo districtu degentibus, de quibus me legisse memini in Libello

in titul. Englisch America: eos fere imberbes esse, anno aetatis 10, matrimonium inire, ac vix 40. annos vitae excedere &c.

§. 37. Ad nostrum ergo clima quod attinet, haud obscure 4. aetatum epochae observantur, nim. infantia s. *pueritia*, Iuventus s. *adolescencia*, aetas virilis & senectus, quarum prima iure nostro Ciuili, anno 14 in masculis & 12. in foemellis determinatur, *vid. infr. §. 48. cap. 4.* iterumque diuiditur in *infantiam* & *impubertatem* in specie sic dictas *arg. L. 18. Cod. de iur. delib.* & sic infantes proprie dicuntur usque ad annum 7. post infantia maiores, & tandem pubertati proximi, cititer annis 10½ si sint masculi, 9½ si foeminae: *vid. Mynsing. ad §. 1. Inst. Quib. mod. iur. fin.* quamvis haec proximitas magis ex prudentia, quam annis aestimanda, *De Stryk ad §. 9. Inst. de iur. stipul.*

§. 38. Infantes, instar furiosorum, impune delinquent *L. 5. §. 2. ff. ad L. Aquil.* Impuberes quidem ipsimet acquirere possunt *L. 11. ff. de A. R. D. & pr. Inst. de iur. iur.* non vero alienare aut alium contractum sibi praeiudiciale inire *§. fin. Inst. Quib. alien. lic.* ac poena ordinaria ipsis communiter remittitur *arg. L. 108. ff. de R. l. & t. v. X. de delib. puer.* nisi malitia suppleat aetatem. *vid. Const. Crim. art. 164. &c.*

§. 39. Puberibus sui Iuris denegatur ad certum tempus libera rerum suarum dispositio, de quibus *in fine cap. seqq. Cont. L. Auxillium 37. ff. de Minor.* Senex sexagenarius arrogato potest sine difficultate *L. 15. §. 2. & L. 17. §. 2. ff. de adopt.* Septuagenarius excusatur a tutela *§ 13 Inst. de excus. iur. & L. 3. ff. de immum. Add. Brunnem. ad tit. Cod. Qui aetat. vel profess. in fin. &c.*

§. 40. Temperamentorum vix ulla in Iure Ciuili habetur ratio. Sunt autem eorum 4. *Pblegmaticum, sanguineum, cholericum & melancholicum*, quae quidem 4. istis aetatibus fere correspondent, primum tamen reliquis tantum moderatur, ita ut de tribus ultimis in genere dici possit:

C

Chrysel

Ehrgeizige (choleric) regieren
 Wollüstige (languinei) ergehen
 S. Idgeizige (melancholici) erheben } Die Welt.

modo amendatio accedat.

§. 41. Pertinet eorum notitia ad *Physiologiam*, ubi praeberere possunt praesumptionem in factis illicitis & suspicionem in illicitis.

§. 42. Huc referri potest praesumptio hominis a *DD.* ita nominata, quae non solum colligitur ex rerum circumstantiis & hominis uita antea, tanquam a posteriori, *Brunnem ad c. Semel de R. I. in VI.* sed etiam, velut a priori, ex ipsa corporis structura, maxime vultus humani diversissima, affectus tam praesentes quam praeteritos propensionesque futuras saepissime indicante. Qua in re prouocet ad observatorum experientiam.

§. 43. Status adventitius prouenit ex societate particulari, quae aut pactis aut Legi naturali innititur. Ideo fuit introducendus, quod sine eo homo aut plane non, aut non comode vivere posset; unde & approbante & iubente Numine hoc factum esse, recte colligitur. *Dn. Buid. Philosoph. Pr. p. 2. c. 4. sect. 10. §. 1.*

§. 44. Ista societas simplex est & composita. Ad simplicem pertinet Status conjugalis, paternus & herilis; ad compositam civilis, quorum spectant officia hominum in statu quodam uiuentium, quae ex natura & indole, praesertim ex sine cuiusque Status metienda sunt.

§. 45. Hosce Status complectitur quidem Ius Romanum sub Statu libertatis, civitatis & familiae; *L. ult. ff. de cap. demin.* nos vero ordinem naturae sequemur.

CAP. III.

DE STATU CONIUGALI.

§. 1.
Certum est, Statum Coniugalem, quem matrimonium appellamus, fundamentum esse omnium societatum humanarum

humanarum; cujus antecedentia solent esse sponsalia eorum: que continentario nuptiae. vid. *S. par. Inst. de nupt.*

§. 2. Si de iure Nat. pacta sunt servanda (quod sine dubio nemo impugnabit,) certe nec a sponsalibus recedere licebit inuito altero, nisi vel metus iustus & non reverentialis, vel dolus ex proposito vel error circa substantialia intervenerit, vel etiam tale quid supervenerit, quod, si ab initio adfuisset, consensum sponsalium impedisset.

§. 3. Quis autem dicet, illud fieri non posse mutuo desponsatorum consensu? cum nihil tam naturale sit, quam eo genere quidque dissolvere, quo colligatum est, fatente Ulpiano in *L. 35. ff. de R. L.*

§. 4. Est itaque matrimonium secundum leges Nat. consideratum nihil aliud, quam societas maris & foeminae, procreandae sobolis causa inita. Ad quam non tantum habitus *physica sed & moralis* requiritur

§. 5. Sane summa omnium rerum oriretur confusio, si quilibet ex qualibet suscipere vellet; unde uagam libidinem ab ulla Gente pro matris non oreputatam esse vel adhuc reputari, persuaderi nequeo. Periculosam enim distinctio est inter Gentes *barbaras & moratas*, si de neglectu totius iuris Nat. intelligatur. vid. *supr. §. 47. c. 1.*

§. 6. An vero Parentum consensu in nuptias liberorum requiritur? Dubitat cum aliis H. Grotius *de I. B. & P. L. 2. c. 5. §. 10.* ac fere dubium videtur circa *filios*, qui ex familia s. oeconomia paterna simul exeunt. Album tamen adiicio calculum iis, qui & de iure Naturae liberorum officium pietatis atque reuerentiae ita requirunt, ut etiam in nuptias, Parentum consilium adhibeant, nec sine iusta causa eorum uoluntati reluctentur. vid. *Bisbel. p. 1. §. 37. 38. & p. 2. §. 18. Gerhard. loc. de conjug. n. 62. Corpz. Confis. L. 2. tit. 3. def. 39.*

§. 7. *Filiarum* autem verecundiae utique convenit; hac in re alieno, nim. Parentum, stare arbitrio. *Grot. de I. conf. 1. §. 7. v. 36.* Elegantissime alloquitur Catullus virginem: Virginitas non tota tua est, ex parte parentum est. Tertia pars Matri data; pars data tertia Patri;

Tertia sola tua est. Noli pugnare duobus;
 Qui genero sua iura simul cum dote dederant.

§. 8. Cum porro in matrimonii, nempe procreatio
 sobolis obtineri possit, etiam si unus vir pluribus iungatur
 foeminis, nullus dubito, quin Polygamia simultanea *viri-*
lis, nisi inter desponsatos aliter conventum, iure Nat. sit
 licita.

§. 9. De muliebri ergo aliud erit dicendum ob evi-
 dentissimas & satis notas rationes. Dissentit quidem *Dn. Tho-*
mas. in Iurispr. Div. L. 3. c. 2. §. 206. seqq. quam sententiam in
Fundam. Iur. Nat. & G. eod. Lib. & cap. §. 35. in tantum mutasse
 videtur, ut credat: esse tamen (Polygamiam muliebrem) parum
 decoram & honestam. Verum sicut inhonestum & minus
 decorum *reductivè* est contra Jus Naturae: ita nec Polygamia
 muliebris cum eo stare poterit, unde & eius exemplum, ceu
 naturae contrarium & nocivum, nusquam reperies.

§. 10. Virilem autem comprobant Patriarchae Veteris
 Testamenti, quibus in ipsis sacris *Lev. 18. v. 18. & 20. v. 14. de. Deut.*
21. v. 15. seqq. leges quaedam in Polygamia connubiales prae-
 scribuntur. Conf. etiam 2. *Chron. 24. v. 2. & 3. Bachov. ad*
Treust. Vol. 2. Disp. 6. th. 7. Herold. dissert. de Polygam. Cru-
sus de indicis delict. p. 2. c. 9. n. 10. hodie Turci, Ni-
 gritae in Africa alicaeq; Nationes quamplurimae. Quid por-
 ro obtineat apud Iapanios in Ost-Indien & Peruanos in West-
 Indien, videsis in *Pufend. Iure N. & G. L. 2. c. 2. §. fin.*

§. 11. Circa iustitiam hujus Polygamiae dissentit quidem
Dn. Lauterbach, in Comp. Iur. civ. de ritu nupt. ex hac videlicet
 ratione, quia sit contra primam institutionem; cui consentit
Dn. Herber in Philos. Iur. Nat. super edica th. 379. Verum haec
 opinio sapere mihi videtur Philosophiam, uti vocant, Mosai-
 cam & Christianam, adeoque solidissime refutatur ab *Ill.*
Dn. Stryk in Annot. ad Lauterb. d. s. voc. Contraria est.

§. 12. Non solum enim addita ratio hoc ipso corrui-
 t, quod Christus *Matth. 19.* ad eam provocans nequaquam contra
 Polygamiam, bene tamen contra diuortium argumentum istud
 urserit:

urserit: sed etiam sequeretur inde, quod, si Polygamia esset contra Ius Naturae, id autem quod contra Ius Nat. est, notorie peccatum mortale involvit, vid. *c. fr. X. de consues.* quod, inquam, Patriarchae contra illud peccaverint, adeoque aeternae mortis facti fuerint rei. Quod non facile quis statuet.

§. 13. Sed progredior. Nec video rationes naturales, cur pactum matrimoniale, quod non ad dies vitae initum, perpetuum esse debeat, nec cur, ut caetera pacta, mutuo consensu, imo si huic contraventum, etiam unius dissensu dissolvi queat. Conf. *Dn. Wernberi Elem. Iur. Nat. & G. c. 17. §. 14.*

§. 14. Testimonium eius rei fuit Concubinatus, qui Iure Romano non erat prohibitus *L. 5. Cod. ad SCrum. Orfic. L. 3. §. 1. ff. & L. un. Cod. de Consub.* ac propterea licitus Vid. tamen *Ill. Dn. Stryk. ad Lauterb. de Consub.* unicam tamen Concubinam habere saltem non maritatio licuit *Nov. & Nov. 89. c. 12. §. 5. 18. c. 5.*

§. 15. Deinde Iudaeorum libelli repudi, *Deut. 24. Math. 5. v. 31.* deque Iure Rom. antiquo divortia bona L. gratia facta *Nov. 22. c. 4. Nov. 89. L. 62. ff. de donat. int. vir. & ux. L. 14. §. 4. ff. Qui & a quib. manum.* (quae constitutiones quidem sublatae per *Nov. 117. c. 10.* sed iterum reductae per *Nov. 140.*) item divortia coram 7. testibus mediante liberto facta. *L. 9. ff. de divor. & repud.* de quibus Poeta: Col- lige sarcinulas, dixit libertus, & exi.

§. 16. De Iaponiis refert *Pufendorf de I. N. & G. l. 6. c. 1. §. 24. ex Bern. Varenio:* divortia in ea Gente esse frequentissimā, utut nobiles fastiditam uxorem in aedibus retineant, & de necessariis rebus eidem prospiciant.

§. 17. Dum autem ordo servari nequit, nisi res a nutu unius, aut inter plures a voluntate ad minimum paucorum unitorum dependeat atque dirigantur, quaeritur iam, penes quem esse debeat imperium in coniugio? A mera conventionione permulti illud deducunt, imprimis cum ultra finem matrimonii non sit extendendum. vid. *Dn. Thomaj, in Iurispr. Div. L. 3. c. 2. §. 109. §. 99. & Dn. Wernber, d. l. §. 10.*

§. 8.

§. 18. Sed paucis me expediam: Competit omnino imperium etiam de iure Naturae marito, seu partu praestantiori vid. supra §. 6. *segg. c. 2.* potest tamen aliquatenus & uxori cedi, cum quilibet favori suo renunciare valeat.

§. 19. Tandem de gradibus consanguinitatis haec tenus varie disputatis cum *Dno. Buddeo in Phil. Pr. p. 205. q. sect.*

§. 20. ita sentio: Ascendentium matrimonia in tantum iuri naturali repugnant, in quantum inde confusio obligationis diuersae naturae oriri potest, add. *Puffendorf. d. l. §. 32.*

§. 20. Contraria enim videntur, aliquem venerari, & tamen ejus obloenitaj sese miscere. Hinc Paulus I Crus in *L. 14. §. 3. de rit. nupt.* optime suadet, naturae Jus & pudorem in contrahendis matrimoniis esse inspiciendum, cui statim subiicit: contra pudorem autem est, filiam suam uxorem ducere.

§. 21. Id quod etiam ob identitatem rationis de matre & filio dicendum. Diss. Dn. Thomas, in *lurisprud. Div. L. 3. c. 2. §. 225. segg.* quam sententiam fovisse etiam videtur Rex Aegypti Ptolomaeus *Φιλομήτωρ.*

§. 22. Patet ex his, quoad matrimonia *fratrum & sororum* caeterorumque *collateralium* nullam rationem inveniri posse, qua rite probetur, ea iuri Naturae adversari. *Conf. L. iure Gentium s. ff. de rit. nupt.*

§. 23. Caeterum non potest matrimonium *fidelis* cum infideli, nisi specialis Lex Civilis obstat, de iure Nat. prohiberi; bene vero Eunuchi, maxime cum sanguinea, quia ansa daretur scortationi, nec finis matrimonii ordinarius intenderetur.

§. 24. Verum enim vero secundum Leges Divinas positivas nec non ius nostrum Civile matrimonium longe aliter est considerandum. Sic enim requiritur unius viri, qui indistincte sit caput Samiliae, & unius saltem foeminae (vid. *1. Cor. 7. v. 2. 3. & 4.*) perpetua conjunctio; & quidem non quorumlibet, sed eorum, qui non prohibentur.

§. 25. Quare primo Concubinatus moribus hominum diernis

diernis in totum est prohibitus, s. *audire charisfumi dist. 32. oan. Concubinae s. c. 32. qu. 2. c. nemo 23. qu. 4. Nov. Leon. 91. Ord. Polit. de Ao. 1548. tit. 26. it. de Ao. 1577. tit. 100. leichtfertiger Verwöhnung / nisi velis aliquales eius reliquias remansisse in matrimonio ad Morganaticam, per linden Hand contractis Conf. Stranch. ad R. I. differt. 1. §. 12. Colleg. iur. A. tit. de concub. Myler. ab Ehrenbach Gaspol. c. 8. §. 19. seqq. Ill. Du Coccej. Hypomn. iur. Feud. tit. 7. §. 7. ejusque Disp. de Lege morganatica sect. 5. §. 1. 2. 4.*

§. 16. Deinde Polygamia penitus est improbata L. 2. Cod. de incest. nupt. L. 18. Cod. de adult. ita ut bina sponsalia celebrans, utit verum bigamiae delictum nondum committit. Ill. Du Stryk. & Lauter. tit. ad Leg. Jul. de adult. voc. Coniugatione puniatur infamia L. 1. ff. Qui noc. infam. ipsiq; polygamis poena gladii dicitur Conf. Cr. art. 141. Carpzov. Pr. Cr. p. 2. qu. 66.

§. 17. Sponsalia proinde nec mutuo quidem desponsatorum consensu hodie dissolvi volunt Evangelici, cum inter personas legitime desponsatas vigore ordinationis Divinae *Matth. 19. v. 6.* verum iam adsit matrimonium inchoatum. Vid. Carpz. *Consist. L. 2. tit. 30. def. 173.*

§. 18. Interim tamen, quia nondum adest vinculum indissolubile, non excluduntur causae gravissimae, ob quas autoritate Consistoriali a sponsalibus reiliri, repudiumque impetrari potest, quas vid. in Excell. Du. Praef. *Synops. tit. de lib. mal. n. 29. 199.*

§. 19. Fortes enim, ut taceam nullitates, inter in viros separatio admitti potest & debet, quoties probabiliter praevideri potest, infelicissimum futurum esse matrimonium. *Mev. F. 6. Dec. 226. Conf. Ill. Du. Stryk. Tr. de diss. sponsal. sect. 2. §. 5. seqq.*

§. 30. Nuptias itaque non concubitus, sed consensus facit, L. 30. ff. de R. I. ad quarum substantiam Patris quidem consensus de iure Rom. requiritur *pr. & §. pen. Inst. de nupt.*

de nupt. eoque mortuo in filia adhuc minorenni matris
L. 10. Cod. cod. Iure vero Canonico Parentum consensus saltem
 est de honestate solusque sufficit contrahentium consensus.
c. sufficit 2. caus. 27. qu. 1.

§. 31. Nihilominus fatendum, hodie magis spectari re-
 verentiam utriusque Parentum, debitam quam Patriam potesta-
 tem, ita tamen, ut Parentum consensus necessitatis maneat.
vid. ill. Dn. Stryk. Diff. Jur. Civ. & Can. sect. 1. § 7.
 & si illi inter se dissentiant, Patris quidem consensus prae-
 valeat *Carpz. d. l. def. 44. n. 16.* si vero hic sine causa dissentiat,
 Iudex consensum supplere possit *L. 19. ff. de reb. nupt. modo.*
 non adfuerit contentus paterna consensu, de quo vid.
Carpz. d. l. def. 57.

§. 32. Ea adhuc aliam hodierni Iuris Civilis determi-
 nationem! Hierologia. i. benedictio sacerdotalis, Iuri qui-
 dem Romano incognita *arg. L. 30. ff. de R. J. L. 9. & 22. Cod.*
de nupt. Iure autem Canonico introducta est. *c. aliter 1. c. 30.*
qu. 5. mansitque tere ubique formale ac solenne in orbe Chri-
 stiano requisitum. *Carpz. Confess. L. 2. def. 142.* quemadmodum nec
 publica proclamatio, nisi per Consistorii dispensationem,
 omitti potest. *Carpz. d. l. def. 139.*

§. 33. Gradus consanguinitatis a Iure Civili, ad
 normam Iuris Divini positiui, restringendo determinantur.
 Quis enim ignorat, praeter lineam rectam, nuptias etiam
 inter fratrem & sororem, nec non ubi adest respectus parentelae,
 esse prohibitas? *Lev. 18. v. 7. 9. 10. 12. & 13. §. 4. & 5. Inst. de nupt.*
L. 19. Cod. cod.

§. 34. His accedunt Constitutiones Principum fere
 generales, quae citra dispensationem nuptiis quoque conso-
 brinorum interdiciunt. *Brunnem. ad d. L. 19. Cod. de nupt.* Ne di-
 cam nunc de variis locorum moribus ratione tertii gradus
 aequalis & inaequalis, de quibus vid. *Siebm. in arbor. consangu.*
c. 5. n. 43. segg.

§. 35. Ius vero Canonicum, quod amore frugiferae
 dispensationis conjugium ne quidem in quarto gradu suae com-
 putatio-

putationis permittit *c. pen. X. de Consangu.* nostrates insuper habent.

§. 36. Circa affinitatem potest regulariter dici: Cui uxor non potest nubere propter consanguinitatem, eam personam (mutato sexu) maritus uiduus non potest ducere propter affinitatem & vice versa. *Lev. 18. v. 8. 14. 15. 16. & 17. L. 29. ff. de rit. nupt. L. 4. §. 4. ff. de Grad. §. 6. & 7. Inst. de nupt. L. 1. §. 2. Cod. de incest. nupt.* quia vir & uxor sunt una caro ac quasi pro una persona reputantur. *vid. c. porro 3. c. 35. qu. 5. & c.*

§. 37. Excipiunt quidem nonnulli casus Iure Divino non expressos, ita ut quis ducere posset defunctæ uxoris sororis filiam, (quod tamen in Ordinatione Consistit. Megapolensibus *et. §. f. 14. & 15.* non obtinet, sed ejusmodi matrimonium consummatum est rescindendum) & avunculi relictae uiduam. *Rieber. Dec. 11. n. 13. 17. 29. seqq. & P. 2. Conf. 15.*

§. 38. Quoquo modo autem se res habet, operatur tamen dicta omisio casuum, ut aliquando fiant dispensabiles, prout testatur aliquoties factum esse a Facultate Viadrina. *Id. Du. Stryk. ad Brunnem. l. 2. c. 16 §. 26.*

§. 39. Quid tandem dicendum de Canonistarum tribus affinitatis generibus? Brevibus: *Primum* apud nos adhuc est in viridi observantia; *Secundum* attenditur, quoties in linea recta occurrit respectus parentelæ; *tertium* plane negligitur. *Conf. Serrus. Synagm. Iur. Civ. Exc. 29 sb. 45. & Dd. ibi alibz. Add. Brunnem. de Iur. Eccl. L. 2. c. 16. n. 23.*

§. 40. Ex quibus omnibus eruitur regula, præsupposita sc. computationis methodo notissima: *Quoties matrimonium includitur duabus illis rebus, toties nullam adeß matrimonii impedimentum.*

§. 41. Merito ergo reiiciuntur hodie rationes illæ politicae, ex quibus nuptiæ olim fuerunt illicitæ; nim. propter metum potentiae *L. 6. Cod. de nupt. c. c. Cod. de matrim. iur. pap. & iur.* propter dignitatem. *L. Humilim. 7. Cod. de incest. nupt. L. Papiæ 23. ff. de rit. nupt.* vid. omnino *Corpz. Confess. L. 2. def. 9. & seq. & propter fictam (hodie autem evictam) cognationem, §. 1. Inst. de nupt. L. 26. in fin. Cod. eod. & c. 1. de cognat.*

D

hodie

§. 42. Propter delictum damnat quidem Ius Romanum matrimonium adulteri cum ea, quam durante matrimonio adulterio polluit. *L. 27. Cod. ad L. Iul. de Adult. Nov. 13. c. 12.* Prauis tamen hodiernam, quae & rationi convenientior est, vide apud *Carpz. in Confiss. L. 2. def. 14. §. 15.*

§. 43. Caeterum matrimonium *fidelis cum infidelis* nec hodie in Statu nostro Ciuili subsistere debet, de quo conf. *Gerbard. loc. de Coniug. §. 394. Carpz. d. l. def. 6. ejusq. Pr. Crim. p. 2. qu. 76. n. 64.* Inter Catholicos tamen, Lutheranos & Reformatos liberum esse connubiorum Ius, constat ex *Instrum. pac. art. 5. §. 35.* Vid. tamen. *Carpz. Confiss. L. 2. def. 8.*

§. 44. Spadonum, quia Iure Rom. vox generalis est, *L. 128. ff. de de V. S.* tria sunt genera: natura, facto & fato s. casu. Hinc sunt *Spadones* in specie, *castrati & eblibias*. Primis quidem matrimonium permittitur. *L. 39. §. 1. ff. de Iur. dot.* cum sint sanabiles vid. *L. 6. fin. ff. de aedit. edit.* non uero reliquis *L. 14. §. fin. de Manum. vind. Conf. Gerbard. d. l. §. 255.*

§. 45. Ne autem vinculum matrimoniale innocentibus tormentum sit perpetuum, non solum matrimonium declaratur nullum, si v. g. (coeteris paribus) quis defloratam pro virgine duxerit, impotentia naturalis (cave ne praedictamentaliter intelligas, vid. *Christ. Weiffi Leg. p. 1. l. 3. c. 7. §. 2.*) adsit &c. Conf. *Ill. Dn. Stryk. Disp. de Maerim. nullitate tb. 6. §. 19.* sed etiam concessum est Divortium.

§. 46. Hocce vero divortium determinatum est saltem ob adulterium *Matth. 19.* malitiosamque desertionem *1. Cor. 7. L. 2. Cod. de repud.* Cui accedit separatio quoad thorsum & mensam, propter nimiam saeuitiam quidem, sperandae tamen reconciliationis gratia, a Canonistis introducta & a nobis optime retenta.

§. 47. Neutiquam ergo matrimonium mutuo consensu (nisi forsan castitatis uouendae causa *Nov. 117. c. 10. & Nov. 119.*) dissolvi potest, Conf. *Carpz. Confiss. d. l. def. 210. §. 99.*

(6)

CAP. IV DE STATU PATERNO

§. 1.

Sequitur Status Paternus, qui fundatur in societate inter parentes & liberos. Iam ut in caeteris societatibus, sic & in paterna modus & limites obligationis quam rectissime ex fine societatis derivantur. Quare non est, ut de officio parentum & liberorum multa differamus.

§. 2. Finis autem huius Societatis cum sit nutritio & educatio sobolis; is uero obtineri nequeat sine imperio, sua sponte quivis intelligit, parentibus imperium competere, a liberis uero obsequium exigi. *Dn. Budd. Phil. Pr. p. 2. c. 49 sect. 11. §. 5.*

§. 3. Sed cui ex parentibus principaliter competet potestas ista in liberos? Ex mente *Hobbesi de Cove. c. 9.* primaeva potestas in prolem penes matrem est, dum ex ipsius hypothesi, hostes inuicem sunt, qui inter se non imperant & parent, & sic dominium infantis, ad illum primo pertinet, qui eundem primus (uelut mater infantem) possidet: Sed cur non potius imperium obstetrici, quae infantem primum excipit tribuendum? eleganter dicit *Dn. Hertius ad Pufend. l. N. & G. l. 6. c. 2. §. 2.*

§. 4. Pro tenuitate mei iudicii statuo ergo, de iure Nat. competere quidem potestatem utrique parentum, quoties nimirum unius dispositio alterius uoluntati, etiam praesumptiue, non contrariatur; Sed si inter se dissentiant, uel dissensuri praesumantur, omnino Patris partes erunt potiores, adeoque Patri, ceu capiti familiae, imperium tribuendum, nisi Patri s. expresse i. tacite sit cessum. *Cont. Grot. de Jur. B. & P. l. 2. c. 5. §. 1.*

§. 5. Hoc tamen imperium ad ius uitae & necis extendere, finis huius societatis nullatenus requirit, quamuis Pater in Statu naturali uiuens (uid. supra §. 4. c. 1.) maiori polleat

B 2

polleat potestate, quamvis, qui Statui Civili subiaceret Const.
De Budd. d. l. §. 7. & 8. lung. Puffend. d. l. §. 10.

§. 6. Num vero potestas illa etiam ad bona liberorum se extendat, varie disquiritur inter Iuris Nat. scriptores. Equitati ego consentaneum duco, ut, quamdiu liberi in potestate parentum sunt, omne id ad eos spectet, quicquid eorum re acquirunt; quod vero liberis, siue puberes siue impuberes sint, aliunde obveniat, eius non quidem proprietatis, bene tamen ususfructus, usque ad separationem, parentibus comperat

§. 7. An ergo (dicere quis posset) ususfructus est Iuris Naturae? Resp. omnino est, praeter determinationes eadem commixtas, ut alibi fusius docebitur. Cur ergo Parentibus denegandus ususfructus rerum liberis aliunde obvenientium, cum in compensationem alimentationis & educationis quaerenda? Ut autem dominia rerum certa sint & distincta, utique proprietatis manet liberis, donec per separationem in plenum dominium abeat. Id quod veteres Civi aequum h. e. Iuri Nat. conveniens, iudicarunt, ideoque Patri ususfructum adiudicarunt.

§. 8. Liquet ex his, potestatem istam non esse perpetuam. Nam non tantum remitti, sed etiam amitti potest, v. g. infan-tem exponendo, adultum crudeliter tractando, &c.

§. 9. Interim si filia nubendo familia exit & filius se ab oeconomia paterna separat, Parentum imperium liberorumque obsequium cessare necesse est, remanente tamen revere-ntia, gratoque animo, pro tot in liberos collatis beneficiis nunquam intermorituro.

§. 10. Ius nostrum Civile fere in omnibus consentit, nisi quod ratione effectuum patria potestas nunquam mariti cessat praesumatur neque concedatur.

§. 11. Eius potestas, detracto vitae & necis Iure olim usitato *L. ult. Cod. de patr. pot.* hodie se fundat solummodo in moderata castigatione *L. 3. Cod. eod. & L. 5. §. ad L. Pomp. de particid.* acquisitione bonorum, quae liberis obveniunt pro ratione peculiorum *s. h. Inst. per quas part.*

ant. de qu. (de quibus alibi ex professo) aliisque effectibus quamplurimis.

§ 12. Pater ergo est, quem iustae nuptiae demonstrant, & liberi, qui ex legitimo matrimonio sunt procreati, *pr. Inst. de patr. pot.* hinc dicuntur legitimi vid. *supra*. §. 30. c. 2.

§. 13. Contingit autem saepius, ut pater post natiuitatem filii vel filiae suae ejus matrem in uxorem tandem ducat; sic benigne determinat *lus* Civile hunc casum, ut natus per subsequens matrimonium, *§. fin. Inst. de nupt.* etiam per solennia affectionem maritalem declarantis, ipso demum mortis articulo, legitimari possit. *L. 21. Cod. de nator. lib.* iunct. c. *Taura* 6. X. *qui fil. sunt. legis.*

§. 14. Unde ex communi *Dd.* asserto ejusmodi legitimati appellatione legitimorum, *derer* aut recter undechter *Ehe erzeugten Kinder* in Statutis veniunt, *Carpz. P. 1. de f. 236 n. 12. Gail. 2. Obs. 141. n. 2. Richeer. dec. 30. n. 17.* nec a Feudis excluduntur, uti in Camera Imperiali iudicatum esse testatur *Myning. cens. 9. Obs. 42. aliique Feudistae.*

§. 15. Si vero pater istam foeminam uel morte uel alia ex causa ducere impeditus fuerit, quid tum? Sic clementia hodiernarum Legum Civilium indistincte admittit Rescriptum Principis legitime petitum. *Schulz. ad §. fin. Inst. de nupt. Lit. H. & Habn. ad Woscobes. tit. de his qui sui vel al. iur.*

§. 16. Hoc rescriptum ratione primorum legitimorum non solum ab ipso Imperatore per Comites Palatinos sed etiam a quolibet Statu Imperii immediato in territorio suo exerceri solet. *de Rhetz. in Inst. I. P. L. 2. tit. 9. §. 11. & Ill. Dn. Stryk. Exam. Feud. c. 15. qu. 14.*

§. 17. Quo ipso illegitimi tantum iuris consequuntur, quantum Princeps concedere voluit ac potuit, *arg. L. Nec avus 4. Cod. de emanc. lib.* Hinc tales legitimati *lus* in successione Feudi antiqui quaesitum nemini invito auferre possunt. *Carpz. de F. Diss. 5. post. 33. Ill. Dn. Stryk. d. 1. qu. 40.*

§. 18. In allodialibus tamen sine dubio Princeps ad instantiam Patris legitimare potest cum clausula: ungeach das echtgeborene Kindet vorhanden sind; quia enim pater usque ad legitimam præiudicare potest liberis & bona extraneo relinquere, cur non idem possit in favorem filii naturalis? Reliquas differentias hujus legitimationis eleganter deducit vich ap. *Dni Schweder. in Jur. Publ. p. ff. scilicet. 1. cap. 16. §. 14.*

§. 19. Tandem in locum Oblationis Curiae Romanis olim usitatae, successisse videtur, quando liberi expositi, Findlinge, plerumque illegitimi, in *Orphanotrophis* recipiuntur ac certo officio vel artificio addicuntur &c.

§. 20. Abdicatio, quae est filii ignominiosam ter vivos missio, Legibus Rom. non comprobatur *L. Abdicatio 6. §. 9. C. de patri pot.* nec hodie permittenda, nisi ex causis exheredandi a iure Civili determinatis.

§. 21. Non tamen abdicatio est, si Pater vel Juri suo renunciando vel illud reservando filium vel filiam alteri in adoptionem dederit; quemadmodum & impuberes ab aliis cognatione vel pietate ductis quandoque adoptantur, & adulti sui Juris se ipsos in adoptionem dare possunt.

§. 22. Huic adoptioni Jus Civile utilissimos constituit terminos. Namque diuidens eam in *arrogationem* & *adoptionem* in specie sic dictam, hancque rursus in *plenam* & *minus plenam s. imperfectam* non promiscue, nec cuilibet adoptare permittit, uti videmus in arrogatore impuberis, qui cavere tenetur *§. 3. Inst. C. L. 18. seqq. ff. de adopt. adoptante*, qui adoptandum 18. annis ad minimum praecedat *§. 4. Inst. C. L. 7. §. 9. ff. eod. tutore* & 20. qui liberos habet, adoptare prohibitis *L. 17. pr. C. 5. ff. eod. &c.*

§. 23. Deinde non tribuit hæc adoptio iura sanguinis *L. 3. ff. de adopt.* ideoque adoptatus, incapax est Feudi a patre adoptivo relicti *2. Feud. 26. Si adoptivi.*

§. 24. Potestatem autem confirmandi arrogationem, nec hodie cuilibet Magistratus, sed vi superioritatis territorialis Statibus Imperii, competere uolunt, prout contra Brun-

nim. ad Wifendz. tit. de adopt. qu. 13. defendit. Ill. Dn. Stryk. in II. M. ff. d. 1. §. 6. quod tamen secus in Saxonia Dn. Schilt. Exc. 3. ad ff. §. 16.

§. 25. Volunt praeterea Dd. Novellam Leonis 27. ubi de adoptione Virginum contra §. 10. *Inst. de adopt.* disputatur hodie obtinere. Conf. *Franzk. exc. 2. qu. 10. n. 4. siq. viderentur exemplum etiam Scriptura §. nobis exhibet in Filia Pharaonis, Molen adoptante, Exod. 2. v. 10. & Act. 7. v. 21.*

§. 26. De unione prolium, quae moribus saltem introducta ac adoptioni tere substituta, videlicet *Rikium Tr. de unione prolium, Carpz. L. 5. Resp. 6 Habn. Diss. de Jure ver. Consol. 73. & Gail. 2. Obs. 125.* interim non tribuit ea patriam potestatem, prout notat, *Ill. Dn. Stryk. in Usu Mod. ff. tit. de adopt. §. 15.*

§. 27. Quibus denique modis patria potestas solvatur, passim docent juris scriptores. Notabimus saltem determinationes. Sic patris vel filii capitis demunitio *maxima* (quae tamen, sublata inter Christianos feruitute Romana, *vid. §. 29. Inst. cap. seq. §. non amplius superest.*) & *media* tollit patriam potestatem §. 1. *Inst. de adopt.*

§. 28. Cui accedit Patris abusus tam *civilis*, filios nim. seducendo filiasque prostituendo *L. 12. Cod. de Episc. aud. & L. fin. ff. Si a parent. quis manum. quam naturalis*, liberos scil. crudeliter tractando *arg. §. fin. Inst. de his qui sui vel al. Jur.* exponendo vel aegrotantes derelinquendo *L. 2. Cod. de infant. exp.*

§. 29. Nec Imperator Iustinianus ferre potest, ut filius in Patricium electus & ab Imperatoria Celsitudine loco Patris honoratus alieno Iuri subdit. §. 4. *Inst. Quib. mod. patr. pot. solv.* & *L. ult. Cod. de Consul.* id quod hodiernis Principum Consiliaris intimis recte applicatur. *Dn. Stryk. add. §. 4. imo Iure Nov. 123. c. 4. liberat etiam a patria potestate dignitas Episcopalis, Conf. Rosbach. de differ. Iur. Civ. & Can. L. 1. tit. 2.*

§. 30. Sed si Pater ipse filium e potestate sua dimittit, emancipationem vocamus. §. 6. *Inst. Quib. mod. patr. pot.*

pot. solae quae hodie ut plurimum est *caecis*, & ad eam, *con-*
condum veriore sententiam, in filio separata oeconomia
 in filia nuptiae sufficiunt. Conf. *Excell. Dn. Praef. Synopf. tit. de*
adops. n. 13. seqq. Sint tamen in Saxonia liberi maioresnes,
 Conf. *El. 10. p. 2.* nec in filio solae nuptiae sufficiunt *Corp. p.*
3. Conf. 10. def. 3.

§ 31. Quid tandem, si Pater morte abripiatur, liberi
 vero sint nondum adulti? De Iure Naturae liberi quidem
 in potestatem Matris superstitis cadent (quod in Episcopatu
 Sittig receptum dicunt) vel ut accuratius loquar, matris po-
 testas sit magis conspicua, *vid. §. 5. huius cap.* Ius vero no-
 strum Civile eam, quoad effectus patriae potestatis, plane
 praeterit.

§ 32. Cum ergo Lex Nat. praecipit, ut aliis, necessi-
 tate exigente, humanitatis officia exhibeamus; ut vero in-
 fantes vel nondum adulti, qui se ipsos regere nequeunt, alio-
 rum directione egere noscantur: prono alveo inde fluit, ho-
 mines ad id obligari, maxime cum talis Reip. id postulet,
 quin & ut infantes bene educantur, totius humani generis
 interfit *vid. §. pro. Inst. de Actil. tut.*

§ 33. Hocce munus, quod tutelam uocamus, in-
 cumbit quidem proximis consanguineis, ex lege scil. uincu-
 li prae extraneis arctioris. Sed si pater ipse sobolis suae
 salutis propeverit, tutoremque, licet extraneum, ante obitum
 suum constituerit, non est cur hunc effectum patriae pote-
 statis liberaeque de rebus suis dispositionis ei denegemus.

§ 34. Tandem si & hi omnes deficiant, vel quod ex-
 cludantur vel quod declinare possint, officium Magistratus
 aut Iudicis, ceu communis Parentis, subueniet atque indefen-
 sis impuberibus tutores dabit.

§ 35. Negat quidem Dn. Kestnerus in *Iur. Nat. &*
Gen. c. 4. n. 18. tutelam esse Iuris Naturae, ex hac videli-
 cet ratione: *neminem Iure Nat. habere facultatem & po-*
testatem in alium, nisi ex Iure imperii & ex societate
domestica; & distinguit tandem contra d. §. pro. Inst. de Ac-
til. tut. aliud esse, an quid Iuri Nat. conveniens, aliud an
 est

ex Iure Naturae originem trahat eoque definitum sit, cum per *naturam* nihil aliud quam naturalis inibi aequitas indigetur.

§. 36. Verum ad primum quod attinet, nonne factu facultatis est, quando vinculum consanguinitatis vocat cognatos ad tutelam, ex necessitate morali, ipsis delatam? quando pater vi potestatis suae directorum domesticum aliis continuandum ad tempus relinquit? & quando Magistratus vi officii in subsidium orphanis prospicit?

§. 37. Et quae est ista distinctio? Sane quicquid a natura venit, naturae est conveniens & viceversa. Cur non etiam Iuri Nat. conveniens est, quicquid ex eo de promptum ut tutela? Insuper *aequitas* non datur, nisi quae ex Iure Divino & positivo scilicet naturali originem trahat, vide sup.

§. 38. e. 1. Equidem non diffiteor, tutelae passim formam praescribi, diversasque determinationes superaddi a Iure Civili: inde tamen non sequitur, tutelam non esse Iuris Naturae, cum ratione *originis* maneat Iuris Naturae. & ratione *us* omnibus Gentibus communis, ita ut ab earum Imperantibus in salutem publicam diversimode temperari possit & sic quaedam tenus saltem Iuris Civilis fiat.

§. 39. Sic omnes omnino tutores hodie sunt confirmandi *Ord. Polit. de Ao. 1548. tit. 31. §. 2. & de Ao. 1577. tit. 32. §. 2.* manente tamen differentia tutelae *testamentariae, legitimae* (quorum & hodie referenda *Fiduciaria arg. Nov. 18. c. 3.*) & *dativae*.

§. 40. Tutor autem sit maiorennis §. 2. *Inst. Qui testam. tut. dar. Add. Du. Schweder. I. P. part. spec. sect. 1. c. 15. n. 7.* licet filius familias *pr. Inst. eod.* non autem foemina *arg. L. 2. ff. d. R. l. exceptis tamen Matre & Avia, si uelint. Auth. Matris & aviae Cod. Quand. mul. tut. off. fung. Nov. 18. c. 5.* unde haec tutela communiter *anawola* audit.

§. 41. Ius vero Lubecense eas (an Iuri Nat. congruum & dubito) plane excludit, matri praeterea iniungens, ut intra 3. menses, a tempore obitus mariti, sibi suisque liberis sub

arbitraria poena tutores eligat & a Senatu confirmari curet.
L. 1. tit. 7. art. 12. ibique Idem. n. 6.

§. 42. Singulare est, quod, si tutor testamentarius se excuset vel removeatur, non legitimus, sed dativus in tutela succedat, *L. 11. §. 1. & 2. ff. de testam. tut.* ob praesumptam cognatorum exclusionem, quae non sine causa a Patre facta videtur.

§. 43. De officio tutorum multa hic dici possent, sed cum haec materia satis superque a Juris Interpretibus deducta, adeoque omnes hic coacervare casus inutile foret, sufficit notare, praeter educationem pupilli, a tutore exigi eandem diligentiam, quam rebus suis impendit, & sic culpam levem, si negligens sit, praestare. *vid. Carpz. L. 5. R. 70.*

§. 44. Excipitur tamen casus in *L. 7. §. 2. ff. de admin. tut.* ubi tutor de lata tantum culpa tenetur, si forsan praedium non bona conditione comparauerit; quia in comparandis praediis prudentes etiam Patresfam. spe lucri falli possunt, prout ratiocinatur *Brunnem. ad d. L. n. 13.*

§. 45. Neque heredes tutoris ex levi culpa tutoris tenentur, iuxta *L. 1. Cod. de hered. tut. vel curat. Conf. Ill. Dn. Stryk. ad Lauterb. tit. de tut. & rat. distr. voc. Non decet.* Cui tamen se opposuit Dn. Thomaf. in *Dissert. de Culpa ab hered. tut. praestanda Hal. heb. 1701.* sequens Cuiacium *ad d. L. 1. Alium casum vid. in L. 2. Cod. arbit. tut.* ubi etiam tutor de lata tantum culpa tenetur. &c.

§. 46. Caeterum requirit ius Civile, ut tutoris officium regulariter sit gratuitum *L. 3. §. ff. de Neg. gest.* Colligitur ergo ex *L. 33. §. fin. ff. d. admin. tut.* salarium, ex iusta causa constitui posse, prout etiam consultius interdum videtur. Ius vero Lubecense ultimum plane respicit in *L. 1. tit. 7. art. 14.* ibi: *keine Besoldung nehmen oder gewärtig seyn.*

§. 47. Dum igitur tutor ut officii negotia gerit nomine infantis *L. 1 §. 2. ff. de admin. tut.* & auctoritate sua approbat gesta infamiae majoris *L. 3. ff. de auctor. tut.* successu tandem temporis tutelam finire aetas pupillorum jubet.

§. 48. Quandoquidem vero natura hominum ita inter se di-

se discrepat, ut impossibile sit Legi iudicare de omnibus indiuiduis, adeoque non semper definiari possit, quando hic vel ille pubes factus rebusque suis expediendis iam habilior sit quam antea: Iustandem Civile, abrogata inspectione habitudinis scandalosa, aetatem in universum determinavit, scil. in masculis annum 14. & in foeminis 12, seu finem tutelae, & initium matrimonii contrahendi. *pr. Inst. Quib. mod. tut. fin.* Vid. tamen c. *Puberes X. de defens. impub.*

§. 49. Heus! dices; Supra uoluisti, masculos, etiam quoad animum foeminis esse praestantiores. §. 6. & 7. cap. 2. ecce contrarium! Resp. distinguendo inter *iudicium* & *ingenium* strictè sic dictum. Quem latet, quoad corpus foeminas citius fieri puberes, citius etiam deflorescere? Sic concedo, Legislatorem huc respexisse, quod mulieres citius habiles ad matrimonium fiant quam masculi, adeoque rebus suis quodammodo praesse possint.

§. 50. *Ingenium* ergo, quod facultate idearum rerum, inter se comparandi gaudet, paulo citius se quidem exerit in plerisque foeminis; inde tamen non eruitur, hoc praestantiae uirorum derogare, cum *iudicium*, velut summa & nobilissima pars intellectus, in masculis licet tardius attamen maius & plenius plerumque conspiciatur. En differentiam specificam!

§. 51. Finita sic tutela & redditis rationibus, quae quidem iure Canonico & Constitutione Imperii quotannis requiruntur. *Clem. 2. §. 1. de religiof. dom. Ord. Politi. 1. 32. tit. 1.* tamen non ubique observatur, quaeritur iam, nùm pubes 14. annorum iam tum sibi ipsi naturaliter sufficiat, ut omni plane administratore, imo etiam direttore carere possit?

§. 52. Iure quidem Rom. Inuiti minores recipere Curatores non tenentur, ob rationem *L. 2. §. Si quis a parente manum.* nisi certis in casibus, quos uid. in *Struv. iurisp. L. 1. tit. 23. aph. 3.* Ius uero hodiernum optime determinavit, ut indistincte Curatores recipiant, *Rescript. Poli. de Anno 1777. tit. 32.* in tantum, ut tutor, si velit, in reliquum tempus, ut Curator, possit confirmari. *arg. §. 18. Inst. de excus. tut. uid. L. 101. §.*

2. ff. de condit. & demonstr. ino & in testamento dari Rec. Imp. de do. 1548. § 1577. tit. 12. Schulz. ad Inst. de Curat. Lit. C.

§. 53. Huius officium ferè in omnibus convenit cum tutoris officio & sic negotia Minoris consensu suo valida reddidit. *rim. tit. Cod. si tut. li cur. interu.*

§. 54. Cum primis uero determinatur & ab eo exigitur cautio i. satisfactio, quae in multis Germaniae locis est *curatoria*, in aliis nude *promissoria*. Conf. *Brinn. ad L. fin. §. 4. in fin. Cod. de adm. tut. inventarium*; sine quo tutor vel curator suspectus habetur & intamis fit, *L. fin. §. 1. Cod. arbit. tut.* & ipsa administratio quae vel uni plurium committi vel inter plures diuidi potest & in acquirendo, conservando & expendendo consistit, de quo vid. *Seruv. Jurispr. L. 1. tit. 21.*

§. 55. Ne autem liberis hominibus (ut Caius loquitur in *L. 2. ff. Si a patre. quis manum.*) libera rerum suarum administratio adimatur, cum tempore expirabit etiam curatela. Quocirca determinatum est tempus 25. (in Saxonia 21) annorum, utriusque lexui commune *pr. Inst. de Curat.*

§. 56. Hisce annis finitis rationes demum sunt reddendae, per quas nimirum earum computatio ac iustificatio, nec non residui restitutio intelligitur. Vid. *L. 82. ff. de condit. & demonstr.* Conf. etiam *Mev. ad lus Lub. p. 2. tit. 3. ad rubr. n. 33.* ubi cautelam pro tutore subministrat.

§. 57. Sed si ulla causa suadeat & Minor bonae fidei reperiat, relaxatur illud tempus & uenia aetatis, conceditur *L. 1. Cod. de his qui uen. aet.* nimirum foeminae 18. & masculo 20 annorum *L. 2. Cod. eod.* vid. *Seruv. Jurispr. L. 1. tit. 22. apb. fin.*

§. 58. Hanc concedendi potestatem praeter Principes & Status nostri imperii immediatos a multis quoque ciuitatibus per priuilegium aut praescriptionem immemorialem exerceri notat *Mev. ad lus Lub. p. 1. tit. 2. art. 7. n. 8.* Conf. *Ill. Dr. Stryk. ad Lauterb. tit. de Minor. voc. Conceditur & Limn. l. Publ. L. 2. c. 9. n. 150.*

§. 59. Cogitas: cho! fortius hic oritur argumentum
contra

Contra sententiam §. 7. & 8. *supra cap. 2.* ab expressa lege petitum. Resp. uideo legem, sed non legis rationem. Hinc; quia leges annales sunt positivae & per consequens dispensabiles, non puto cum *Ill. Du. Stryk. c. 1. & Du. Stryk. ad pr. Inst. de Curat.* Principes, veniam aetatis concessuros, ad eos annos esse alligatos; siquidem & iam Leoni Imp. in *Nov. sua 29. in fin.* suo pervacaneum videtur, aetatem expectare.

§. 60. Interim tamen tantum non operatur haec praerogativa 2. annorum, ut etiam beneficio restitutionis foeminae citius priventur, si vel maxime ex eodem lubrico iudicio erraverint & laesae fuerint, quam masculi, *arg. L. 5. Cod. de temp. in integr. rest. Cont. Brunem. ad L. 4. Cod. de bis qui ven. acc. imp. ut taceam, nullum haec ibi usum habere, ubi Ius Saxonicum & Lubecense uiget. vid. supra §. 19. c. 2.*

§. 61. Imo nec in genere Ius Civile permittit, ut impetrata aetatis uenia potestatem alienandi immobilia conferat, cum & ipsi tutores vel curatores sine certis requisitis alienare non poterant, de quo videtis *Struv. Inst. pr. L. 1. tit. 21. apb. 11. seqq.*

§. 62. Licet porro tutela vel curatela ratione auctoritatis sit munus publicum *pr. Inst. de excus. tut. l. curat.* & sic invitus ad id cogatur, *L. 1. pr. ff. de admin. tut.* imo cessans periculum administrationis sustineat; *L. 15. Cod. de excus. tut. & cur.* tantum tamen abest, ut omnes stringat indistincte, ut potius multi ab iis sint immunes, si vel se excusaverint, vel ipso Iure excusentur.

§. 63. Magnus certe hic se aperit determinationum Civilium campus, dum pleraeque excusationes ex Iure Naturae desumptae determinationibus quasi investuntur.

§. 64. Quis enim negabit, rationi esse conveniens, ut alienis liberis non defatigeretur, qui ipse liberos habet? pluribus tutelis non gravetur & quasi obruatur, qui iam earundem quibusdam occupatur? alienarum rerum curis non oneretur, qui senectute laborat? tutela non distrahatur, qui alias Reip. inseruit? tutor non constituatur, qui vel physice vel moraliter inhabilis est? &c.

§. 67. In *Statu* tamen *Civili* vix applicabile quid iis casibus inest, nisi vel certus numerus liberorum, tutelarum, annorum, vel qualitas officiorum, inhabilitatis &c. determinetur aut approbetur; quod, quo pacto de *Iure Rom.* moribusque hodiernis illud fiat, videri potest in *Extell. Dn. Praesid. Quapp. cit. de excus. tut.* De Senibus *conf. in specie Brunnem. ad L. un. Cod. Quia. se excus. de Clericis It. Dn. Stryk. Differ. Iur. Civ. & Can. Job. 1. §. 28. immo singularem decisionem de pistoribus vid. in L. fin. ff. de excus. de cuius tamen praxi hodiernâ dubitat *libem Dn. Stryk. in Disp. de Iure furver. c. 5. n. 20.**

§. 66. Interim dantur excusationes, quae etiam tutela vel curatela iam suscepta liberant, quales imprimis sunt, quae favorem vel pupilli (ne hostis magis quam tutor detur *Nov. 72. c. 3. in fin.*) vel Reip. concernat. vid. *L. 40. ff. de excus. §. 2. & 14. Inst. cod.*

§. 67. An vero & ii immunes sint, qui a Civitate vel municipio ablegantur, vix ab iis indubium vocabitur, qui recogitant, quemlibet Magistratum vacationem a tutela habere *arg. L. 6. §. 16. ff. de excus.*

§. 68. Excusare itaque se possunt omnes tam testamentarii *L. 15. §. 1. ff. cod.* quam dativi intra 50. dies continuos *§. 16. Inst. & L. 6. Cod. cod.* (Cosi hic terminus vix frequentatur in nostris Iudiciis, weil ein jeder Ort seine eigene Gerichts-Griffen hat) imo & ipsi legitimi, vid. *Dn. Hopp. Exam. ad d. §. 16. Inst. de excus. qv. 34.*

§. 69. Liberatio vero falsis allegationibus subrepta erit nulla & periculum tutelae nihilominus continuabitur. *§. fin. Inst. cod. & L. 1. §. 3. Cod. si tut. fals. alleg.* quod non iniquum.

§. 70. Quid tandem, si tutor vel curator in administratione suspectus fiat? Sic ratio dicitur, ut huic malo in tempore praecaveatur vel illud removeatur, adeoque pupilli vel minores securi reddantur.

§. 71. Si ergo tutor vel curator non ex fide aut nimis negligenter gerat, *§. 5. Inst. de susp. tut. Add. L. 3. §. 17. ff. cod. L. 19. ff. de admin. tut. & L. 13. §. 1. Cod. arbit. tut.* vel remob-
gendus

wendus est *L. fin. Cod. in quib. caus. res. in integ.* (non obstante interposita satisfactione *§. fin. Inst. §. L. 1. §. 6. ff. de susp. tut.*) ob dolorem cum infamia. *§. 6. Inst. eod. vid. tamen L. 9. ff. inst. §. 2. Inst. eod. vel curator ipsis adiungendus est, si levis tantum adfit suspicio. d. L. 9. §. L. 6. Cod. eod.*

§. 72. Horum si quae neglecta fuerint, ipse Magistratus in subsidium conveniri potest. *l. 1. ff. §. Cod. de Magistr. conven.* ubi velut singulare notandum, quod Magistratus diligentiam suam probare teneatur, *L. 1. §. 13. ff. eod.* cum alias, uti par est, praesumptio pro eo militet. Vid. tamen *Mev. ad Jus Lab. p. 1. tit. 7. art. 2. n. 56.*

§. 73. Quod reliquum est, praeter Minores dantur & aliae personae, quibus ob defectum vel animi vel corporis prospiciendum est; ut sunt furiosi, mente capti, muti & surdi natura ac qui perpetuo morbo laborant. *§. 3. §. 4. Inst. de Curat.*

§. 74. His accedunt prodigi, quibus, quia Reip. expedit, ne quis re sua male utatur. *§. fin. Inst. De his qui sui vel alien. Jur. praevia cognitione & subsequuta iudicis declaratione bonis, eo quod in iis erogandis modum excedant, interdictum est L. 10. pr. ff. de curat. furios. De qua determinatione vid. Lanerbach. Jur. Comp. tit. de Curat. Lit. C. §. D.*

§. 75. Ne autem taediosus fiam, praetereo reliquos Curatores v. g. impuberum, qui dantur, quoties impedimentum tutoris saltem est temporarium *L. 15. §. 16. ff. de tut. dat. bonorum*, quibus, cum eorum manus est saltem privatum, salarium concedi solet vid. *l. 1. ff. de Curat. bon. dand. Mev. P. 3. Dec. 120. Gail. 1. Obs. 130. n. 3. & mulierum, de quibus dictum supra §. 19. c. 2. Add. Servu. Jurispr. L. 1. tit. ult.*

§. 76. De iure quidem Rom. mariti Curatores uxorum suarum esse non possunt, *L. 2. Cod. Qui dat. tut.* Sed cum haec Constitutio tantummodo bona receptitia concernat, in paraphernalibus vero maritus sit legitimus administrator.

tor. *L. fin. C. de pass. convent.* in dotalibus plane dominus
pr. Inst. Quib. alien. lic. quin & Procurator ad litem etiam sine
 mandato, modo caveat, esse possit *L. 21. Cod. de Procur.* non
 video, cur ab istis receptitiis excludendus sit.

§. 77. Quapropter etiam moribus nostris maritus,
 uxoris suae legitimus curator, *Ebelicher Bommund* esse solet.
Sande L. 2. tit. 4. def. 3. Gudelin. de iure Noviss. L. 1. c. 7.

CAPUT V. DE STATU HERILI

§. 1.

Pervenio ad Statum herilem. Quoquo versum
 oculos vertas, inaequalitatem deprehendes, quam
 differentia constituit. Ipse homo tot differen-
 tiis subest, ut vix aliqua vultuum, tempera-
 mentorum, multo minus animorum & fortunae,
 quam Deus gubernat, aequalitas inveniatur; quid mirum,
 si dentur, quibus servitur & qui serviunt?

§. 2. Iam cum sint, quorum alii certae professioni
 vel artificio addicti se aliis inserviando exercent; alii alium
 scopum pro diversitate propensionum ministrando inten-
 dunt; alii denique tenuioris & hebetioris ingenii se non
 commode citra servitutem sustentare possunt: satis inde
 colligitur, aliis servire naturae humanae non adversari.

§. 3. Nec obstat, quod dicatur, omnes homines
 natura esse aequales *L. 32. ff. de R. L. Resp.* enim, si accu-
 rate loqui volumus, *aequalitas* non praedicatur de *qualitate*,
 sed de *quantitate*. Et sic vix sumus inuicem aequales, ne-
 que physice ratione corporis & animae, ut antea dictum,
 neque *moraliter* ratione existimationis, qua quis maior vel
 minor dicitur, prout plures vel pauciores (ut ita loquar) di-
 gnitatis, meritorum &c. ulnas conficit. vid. *Chr. Weisii Log.*
P. 1. l. 3. c. 12. §. 12.

§. 4.

§. 4. *Similes* vero dici possumus ratione *qualitatis*, ita ut v. g. quoad formam substantivam & genericam parvus magno sit similis, subditus Principi. Haec autem *similitudo* (quae in d. L. 32. intelligenda) non impedit, quo minus quoad formam accidentalem & specificam homines inter se differant & dissimiles sint; Hinc non mirum, ut alter imperet, alter obediat hic pauper sit, ille dives, hic formosus, ille non &c.

§. 5. Ex quibus patet, huncce Statum etiam diversorum esse graduum atque potissimum inniti societati inter Dominum & servum initae, vi cuius hic illi servire tenetur.

§. 6. Quemadmodum autem finis huius societatis in eo consistit, ut res domesticæ promoveantur, vicissim ministrantes sustententur: ita limites imperii herilis ac obedientiae domesticorum aestimandi inde veniunt.

§. 7. Non ergo omne, quod extra res dominicas vel operas locatas acquiritur, domini est, nisi velis, servum infimæ fortis, qui saltem sui conservandi causa sine omni mercede se mancipavit, non facile proprii quicquam possidere posse.

§. 8. Probata negligentia vel socordia servorum, domino quidem competit ius corrigendi, quin & pro domesticorum conditione castigandi, minime autem *ius vitae & necis*, cum eius loco ministrans abdicari & servus expelli possit.

§. 9. Sed si servus vel minister domesticus in extraneum deliquerit, vindicatio potius ad Iudicem Status Civilis, quam dominum pertinebit, nisi hic simul in Statu Naturali vivat.

§. 10. Quid vero, si in ipsum Dominum (qui scilicet in Statu Naturali vivit) aut eius familiam peccaverit? Purat Pufendorf. de I. N. & G. l. 6. c. 3. §. 4. quem secuti sunt Dn. Thomaf. in *Jurispr. Div.* l. 3. c. 5. §. 11. & Dn. Wernher in *Elem. Iur. N. & G. c.* 17. §. 29. &c. hoc a Domino non vi imperii, sed tanquam in hostem iure belli vindicari posse. Verum eiusmodi delinquens mihi potius videtur *rebellis* quam hostis extraneus, qui omnino pro gravitate delicti admitti erit puniendus.

§. 11. Hinc porro diiudicari potest, non requiri ad finem huius societatis, ut servus, etiamsi in perpetuam servitutem se addiderit, inivitus alienetur & ceu bestia alii, in quem non consensit, vendatur.

§. 12. Quid nunc dicendum de iis, qui occasione belli sunt servi? Certe pax difficulter obtinetur, nisi media adhibeantur ad hunc finem clementia. Dum ergo licitum est hostem laedere, imo occidere, qui me laesum vel occisum nonit, multo magis licitum erit captivos servare, eosque, nisi inter belligerantes aliter conventum, in servitutem, etiam perpetuam, deducere.

§. 13. Originem vero servitutis e bello tantummodo derivare, vid § 3. *Inst. de Jure pers. § L. 239. §. 1. ff. de P. S.* perinde est, ac si dixerim, non dari nummos nisi argenteos.

§. 14. Interim ubi in eiusmodi servos, quasi non essent homines, pro lubitu saevitur, vestimenta vel alimenta necessaria ipsis denegantur, impossibilia iniunguntur &c. certe sunt mores Gentium palam iniqui.

§. 15. An vero proles servorum bello captorum (de aliis enim non est dubium) ad dominum eiusque heredes pertinet, iis iudicandum relinquo, qui ex sanis principiis ingenuas conclusiones eruere callent. Conf. *Dn. Buad. Phil. Pr. p. 3. c. 5. sect. 6. §. 12.*

§. 16. Praeterquam enim quod liberi in servitutem non consenserint adeoque innocentes servitio premantur, sane publica salus potius inde laeditur quam promoveretur. Namque ex hisce servis nasci etiam solent, partim quos vana vexat ambitio, partim quorum animis avaritia insidet.

§. 17. Hinc non miror historias, ubi servi iugi impatientes quandoque frena momorderunt, sibi que cum damno Reip libertatem vindicare tentarunt.

§. 18. Nota est in Republica Romana seditio servorum *Siculorum* sub duce Euno A. M. 381s. ac paulo post *Neapolitanorum* Duce Spartaco athleta. Et quis non audivit de seditione rulllicorum, quam vocabant *Bundstüb* in Epilcopatu

patu Spirensi Ao. Chr. 1562. orta, quam & alia periculo-
sissima infecuta est in dux Abtey Kempten / postea in to-
tam fere Germaniam sese diffundens; sequenti seculo, nim.
Ao. 1626. in *Austria* ? &c.

§. 19. Videamus iam, quid Ius Ciuile Romanum circa
seruitutem determinet. Equidem si vellem seruitutem istam
quae non minimam historiae Iuris partem absoluit, hic re-
centere, taediosa & quasi sordida mouerem. Saltem ergo
dicam de rigore Iuris Romani.

§. 20. Sine distinctione serui nihil quicquam sibi ipsi
acquirere poterant, sed quod quacunque ratione eis obve-
nerat, dominis cedebat. §. 3. *Inst. Per quas pers. cuique acqu.*
nisi forsan excipias seruum, qui de demensio, genium suum
detraudando, aliquid comparcere seque noxae deditum, hac
pecunia corpori subtracta, redimere potuit, arg. §. 3. *Inst. de*
morat. arb. vid. Manz, ad d. §. 3. n. fin.

§. 21. Licet deinde agnouerint Romani, libertatem
esse rem inactumabilem per expressam *Leg. 106. ff. de R. J.*
seruitus tamen erat velut hereditaria & in posteris perpetua,
ita ut vendi potuerint serui ac pro lubitu mercatus cum iis
exerceri.

§. 22. Quae consuetudo, prout itineraria passim edi-
ta referunt, etiam hodiernum in Guinea aliisque Africae locis
maritimis occidentalibus obtinet, ubi *Ethiopes* gregatim ven-
duntur & ab Hispanis in Americam ad seruiendum transve-
huntur. Vid. tamen supra §. 48. c. 1.

§. 23. Antiquo Iure Dominis etiam concessum erat
Ius vitae & necis; ex tempore autem Imperatoris Anto-
nini Philosophi haec immanitas intantum sublata est, ut
is, qui seruum suum *sine causa* occideret, non minus puniretur
quam qui alienum. Si ergo *iusta causa*, i. e. talis, ob quam
liber homo occidi potuit, aderat, seruus impune occideba-
tur. *L. 96. ff. de Verb. Obl. § L. 24. pr. ff. ad L. Jul. de adult.* quae con-
stitutio etiam Nobilibus Polonis arridere uidetur.

§. 24. Denique carebant serui effectu Iuris conu-
niorum, contractuum & testamentorum, dum pro nullis ha-
beantur

bebantur L. 32. ff. de R. I. adeoq; nulla in eos cadebat obligatio L. 22. eod. nulla cum iis actio L. 107. eod. quid mirum? quia servitus mortalitati comparabatur L. fin. eod.

§ 25. Hunc rigorem Romani vario favore compensare atque temperare allaborarunt, dum voluerunt, ut partus extra iustas nuptias editus matrem sequatur. *pr. Inst. de iur. gen. § L. 24. ff. de Stat. hom. h. e.* licet mater unicum momentum tempore siue conceptionis, siue gestionis uteri, siue partus libera fuisset, favore tamen libertatis partus liber habeatur. Nonne enim beneficium est (scil.), si ex proaeresi te prius vulneraero, & te postea sanem?

§ 26. Inde dabantur manumissiones, quae in favorem libertatis fieri poterant etiam ex falsa causa §. 6. *Inst. Qui § ex quib. caus. manum. tam. inter uiuos*; v. g. in ecclesiis *tit. Cod. de his qui in eccles. manum. vindicta L. ult. pr. Cod. de emanc. lib. &c.* vid. *Dn. Hopp. Exam. tit. de Libert. qu. 4.* quam mortis causa per testamentum & codicillum §. 1. *Inst. de libert. sublata simul differentia inter Ciues Romanos, Latinos & dedititios d. §. 1. § L. in Orbe 17. ff. de Stat. hom.* salvo tantum Iure Patronatur, *Nov. 78. c. 5.* quo ferme decima pars Iur. Rom. repleta est, hodieque utiliter applicari solet.

§ 27. Deinceps erat Ius postliminii, ui cuius capti apud hostes, quando reuertebantur, nunquam capti fingebantur, & Lex Cornelia, cuius uigore mortui apud hostes fingebantur ante captiuitatem decessisse, vid. §. 5. *Inst. Quib. mod. ius patr. pot. solu. § r. r. ff. de Captiv. § postlim.*

§ 28. Sed mira res! Romani more contagionis olim erumpentes Ius Gentium quasi obtrudendo, vicinis Gentibus persuadebant, tam suos fieri seruos apud hostes, quam hostes apud Romanos. Quis non videt illusionem?

§ 29. Obseruemus itaque hodiernas determinationes circa seruos. Cum serui, taente Ulpiano in L. 32. ff. de R. I. quoad Ius Naturae pro nullis habendi non sint, re-
cte (*Dist. Dn. Thomaf. in Iurispr. Div. L. 30. c. 5. §. fin. § Fundam.*

Fundam. l. N. & G. ad d. l. §. 14.) servitus illa Romana inter Christianos sublata est, vid. *Ill. Du. Stryk. ad Lauterb. tit. de Captiv. voc. Latronibus capti.* & sic serui nostri plerumque sunt conductitii, qui eousque dominis acquirunt, quousque operas suas locarunt. *Dn. Hopp. ad §. 2. Inst. de his qui sui l. al. iur.*

§. 30. Huc refero non solum seruos & seruās infimae conditionis famulantes & ancillantes, sed & qui extra Statum politicum uelut *domestici* inserviunt patribusfam. v. g. docendo, negotiando, observando, &c. Conf. *Dn. Harprecht. Disp. de Iuribus Domesticorum pos. 2.* prout etiam inter ipsos seruos Romanos olim erant conspicui. *arg. §. 5. Inst. Qui & ex quib. caus. manum.*

§. 31. Hi possunt quidem nonnihil liberius a Domini corrigi vel castigari, de *Rbezz. in Disp. de Miseric. incomp. c. 4. n. 28. seqq.* modo absit animus injuriandi, *Mev. ad Ius Lubec. l. 3. tit. 8. art. 10. n. 16.* qui regulariter non praesumitur *L. 5. §. fin. ff. ad L. Aquil.* ab aliis autem, quoniam homines liberi sunt, iniuria affici ideoque agere *Dn. Hopp. ad §. 2. & 3. Inst. de iniur.* nisi in contumeliam Domini iniuria facta, quo casu etiā Domini actio datur. *Dn. Harprecht. ad §. 3. Inst. de iniur. n. ult.*

§. 32. Capti in bellis Christianorum vel permutari solent, vel dato lytro, de quo ab initio forsitan conventum, dimitti. *Dn. Hopp. ad §. 4. Inst. de iur. person.* & sic fictionibus istis Romanis non amplius indigemus.

§. 33. Equidem romaniserunt aliquales servitutis reliquiae in *Turcis* captiuis, quos Iure talionis in servitute retinemus; nec non in propriis, uti vocant, hominibus, qui ratione glebae & seruitiorum inde praestandorum pro servis quidem habentur, in caeteris vero, quae extra glebam possident, Iure liberorum hominum fruuntur. *Stamm. de servis. person. l. 3. c. 17. add. t. c. X. de Coniug. serv.*

§. 34. Interim possunt etiam manumitti vel potius dimitti tum *expressa* domini uoluntate, tum *tacita* u. g. expulsiōe *arg. L. 2. Cod. de infant. expos.* pluribusque aliis modis. Conf. *Hufan. de Homin. propr. c. 8. Mev. p. 2. dec. 234.*

modo manumittens inter uiuos sit maiorennis & mortis causa pubes, uterque sui iuris.

§. 35. Cum ergo, sublata seruitute, etiam ius patronatus cesset, nec manumittens ullum ius in manumissorum bonis retinebit. *De, Strgk. ad pr. Inst. de success. libers. Sed* propero ad caput ultimum.

CAP. VI. DE STATU CIVILI.

§. 1. **A**bsolutis societatibus simplicibus, ubi in 3. capitibus Statum Conjugalem, Paternum & Herilem pertractauimus, sequitur tandem societas composita, quae sistit Statum Civilem.

§. 2. Circa hunc Statum multa forent notatu digna, si instituti nostri ratio id permetteret numerusque disputationis non uiolaretur. Praetereo itaque causas impulsiuas, ex quibus societas civilis coeirit vel in posterum coire posset.

§. 3. Dicant alii de *natura*, qua homo ad societatem ineundam rapiatur; alii de *indigentia*, quae homines passim in unum quasi coegerit; alii denique de *metu*, cuius impulsu se homines contra laesionem vicinorum unierint &c. Ego saltem obseruo & dicere soleo: *Weil sich die Menschen nicht wollen bekehren lassen / so müssen sie sich regieren lassen.*

§. 4. Narrat quidem *Ill. Dn. Leibnitz in praefas. Noruiff. Sincorum*: tantam esse Sioensium obedientiam erga Superiores, tantam erga Seniores reuerentiam, tamque religiosum propemodum liberorum in Parentes cultum, ut violentum aliquid ne verbo quidem in eos parari fere inauditum sit; inter *pares*, aut eos, qui minus sibi invicem obligati sunt, mirabilem obseruantiam & officiorum rationem obiri, quae nobis, scilicet parum afluētis, seruitutis aliquid habere videatur; *ruficos* denique & seruos ita saepius amanter ac

ac ita reverenter inter se agere, ut omnem Magnatum Europaeorum provocent civilitatem.

§. 5. Verum ab Horizonte nostro haec pene aliena sunt, an vitio educationis, iam non attinet inuestigare. Tanta enim proh dolor! plurimorum hominum est malitia, ut leges Christianismi, multo magis Ethicae susque deque habeant.

§. 6. Cum ergo homines ut plurimum sibi relictis affectibus suis litent vitiisque inde resultantibus adeo indulgeant, ut quilibet proprium honorem & commodum quaerat, salutis vero publicae parum ac vel minime sollicitus sit, regula inde exoritur manifesta: Ubi datur hominum societas, ibi directio ad eius conservationem perquam est necessaria.

§. 7. Provoco ad experientiam, quae, uti Pontifex in c. 6. de Elect. & elect. por. in VI. loquitur, magistra rerum efficax est. An monasterium esse potest, ubi non sit, qui reliquos gubernat? An Collegium, quod direttore carere possit?

§. 8. Ponas etiam, navigantes quosdam, inter se aequales, amisisse Praefectos suos & forsitan per tempestatem in terram possessionis uacuum esse redactos; profecto non diu sine imperante erunt vel esse poterunt, nisi se ipsos destruerent velint.

§. 9. Ad hanc directionem, ne sit corpus sine anima, & campana sine pistillo, necessario requiritur Lex, vid. supra §. 31. cap. 1. ac propter refractarios atque socordes coactio & executio. Quantum enim est ius in civitate esse, nisi sint, qui iura regere possint? loquitur Pomponius in L. 2. §. 13. ff. de Or. iur.

§. 10. Ergo datur imperium eiusque correlatum obedientia, scilicet *ordo imperantium & obedientium*; ubi nunc quaeritur, penes quem imperium istud s. directio esse debeat? Respondebis procul dubio: penes *prudensiores* in civitate vel Republica degentes. Et recte via, *Deuterom. c. 1.*

§. 11. Certum est, imperium quasi esse indivisibile. vid. Pufendorff. de L. N. & G. l. 6. c. 2. §. 2. neque divordinem

nem servari, nisi ad aliquod *primum* tendat iterumque ab eo dependeat, id quod non tantum in *uno*, sed etiam in *unione* h. e. in pluribus inter se unitis consistere potest. add. §. 17. c. ; *supr.*

§. 12. Hinc offendimus tres regiminis formas, vulgo **Monarchiam, Aristocratiam & Politiam** s. **Democratiam**, quas *puras* voco, quoties uniformes sunt, & hae rursus vel simplices vel compositae. Quoties vero Respublica e diversis, scil. heterogeneis partibus h. e. ex aliquibus d. Starum Rerumpublicarum constat, non immerito *mixta* nominatur, ubi Maiestas, si quae adest, quoad potentias plerumque est dererminata & limitata.

§. 13. Singulae istae formae & comoda & incommoda sua habent, quae velex copia vel inopia, etiam *vicissitudines* rerum, quas summum Numen dirigit, experiuntur, & sic mox haec, mox illa laudibus efferri vel rejici solet.

§. 14. Interim fateor, Democratiam s. Politiam basin & radicem esse reliquarum, dum, quod ad *civitates* attinget, omnes fere in toto terrarum orbe eo modo reguntur, hisque reliquae, scil. vel Monarchia vel Aristocrata, quasi superstructae videntur.

§. 15. Dicit quidem *Hobbes part. 2. de corps politiqui c. 2. § 2.* *Democratie en effet n' est rien autre chose qu' une Aristocratie d' Harangueurs, quelques fois aussi une Monarchie d' un seul Orateur* : quod potius de corrupta vel Anarchia dicendum ; nunquam vero credo, *Democratiam* posse esse absolutam aut nemini subiectam ; & licet inveniat, diu tamen non subsistet, sed vel mox alterabitur vel subigetur.

§. 16. Sic ipsa Roma nobis exemplum, & si sacras literas consulimus, ab instaurato post diluvium orbe complurium quidem regnorum ac Regum fit mentio, vix autem ac ne vix quidem Status alicuius popularis, qui absolutus fuerit. Non enim diu manebit Libertas sine licentia, qualem Pontif. Hadrianus VI. in hoc suo symbolo voluit, sed erit potius *servitus publica* h. e. libertas damnosissima.

§. 17. Hinc

§. 17. Hinc quaestio nascitur, an ad universum populum possit appellari, & an per consequens in Democratia sit summa potestas penes populum?

§. 18. Ciues *Arbentenses* urgebant aliquando omnimodam incolarum aequalitatem ratione *agrorum*, ita ut non minus haberet civis plebejus, quam honoratior s. Optimatum quidam. Novi autem *alios ciues*, qui nuper publice (exceptis prudentioribus) defenderunt, coetum Civicum ratione *potestatis* ipso Magistratu esse maiorem, adeoque contra eius sententiam, seu Maiestaticam, nullatenus posse disputari.

§. 19. At, ut eo melius pestifera Daemagogorum opinio refutetur, distinguo inter *causas*, quae totam Kempublicam concernunt singulosque stringunt, & inter *causas iustitiae*, quae certa tantum membra tangunt, harumque de decisione & definitione Respublica redditur pacata.

§. 20. *Priori casu* non impugno regulam Democraticam Quod omnes tangit, ab omnibus est approbandum *V.g. in publicis oneribus & quae ad pacem & communem defensionem spectant &c.* Num vero & hoc casu consultum sit, promiscue omnes cuiusque sortis ciues, vel potius concilium quoddam e moratoribus selectum ad deliberandum l. consentiendum admittere, facile iudicabunt sani Politici.

§. 21. *Posteriori casu* nil nisi damnosa confusio e diversis praecudiciis & affectibus oriretur atque Respublica internis convulsionibus quotidie exponeretur, si causae iustitiae, siue sint civiles sine criminales, ad universum populum devoluerentur.

§. 22. Nam quo pauciores (proportionabiliter tamen) sunt, quibus demandatur potestas decidendi & iudicandi lites puniendique crimina, eo melius res ad *unionem* potest redigi ac *ordo*, qui est anima Reipublicae, saluari. Jam quis est, cui haecce potestas demandata? Nonne est Magistratus, qui ex ipsis civibus oriundus est?

§. 23. Quocirca *differentiam democratiae specificam* non quaeras in eo, quod quilibet Paterfam. regat vel dirigat,

(monstrosa enim in hoc rerum statu est directio, und/ut Vernacula utar, gemahnet mirs eben damit/ wie mit den Bauren/ die/ wenn sie zur Stadt kommen/ sich öftters mit fahren untereinander so confund ren/ daß niemand weder vor noch hinterwärts kommen kan) sed quod quilibet civis, directionis capax, ad gubernationem Reip. peruenire atque prouehi possit. Quod secus in *Aristocratiâ*, ubi regimen certis tantum familiis competit.

§. 24. Est ergo *summa populi potestas* reuera nihil aliud, quam ens rationis, eiusdemque farinae est *appellatio ad populum*, utpote quae non de iure sed saltem de facto intenditur. *vid. L. 2. §. 16. ff. de Or. iur.* Nam eius loco datur plerumque Superior, cuius decisioni res tandem committi possunt, siue sint inter *privatos*, siue etiam inter ipsum *Magistratum & uniuersum Populum*.

§. 25. Liqueat exinde, nec populum, licet creauerit, remouere posse ex aliqua causa *Magistratum* propria autoritate, perinde ut in Praxi circa Pastores vel Diaconos ecclesiarum videmus; *Carpz Conf. L. 1. tit. 3. def. 41.* Siquidem electio tranquille per uota procedere, remotio autem factiones & motus excitare solet. Quanto minus ergo, si non populo, sed (quod etiam consultus iis qui populum repraesentant, electio competit? adeoque huc non quadrat illud a Vulgo non distinctum. daß die/ welche einsetzen/ auch wieder absetzen können.

§. 26. Caeterum animus non est, multa iam loqui de *Aristocratiâ & Monarchiâ*, quaenam earum melior sit uel praestantior. Certum est, etiam plerasque *Aristocratiâs* *Monarchiâs* subesse, sicut uicissim *Democratiâs* alterutri. In Oriente pene incognita est forma regiminis *Aristocratici*. Hinc cum aliquando *Batauis* negotium fuerit cum *Imperatore Sinesis* ratione urbis *Batauiæ* in *India*, non nomine *Reipublicæ* sed *Principis Arausionensis*, tanquam *Prouinciarum Regis*, *Dynastæ* egerunt, prout refert *Autor der turken doch gründlichen Einleitung zum iure Nat. & Gentium* c. 4. §. 47. In *Egypto* erigebatur *Sec. 33. Aristocratiâ*, non autem 18. annos egrediebatur.

§. 27. Im-

§. 27. Interim non reprobatur Aristocratia, ubi indoles ac consuetudo regionis eam determinavit: praeferranda tamen videtur (si in genere dicendum, quod res est) Monarchia, cum non solum vetustissima & usitatissima sit, sed etiam naturae convenientior & commodior. Conf. *Dn. Schmid. Polit. p. 3. §. not. b.*

§. 28. Quaeris fortasse, cuinam tandem Republica nostra Romano Germanica sit adscribenda? Ictorum nemini potest esse ignotum, in Iure nostro Rom. quaedam vestigia antiquissimi & primaeui Status Regii superesse in *L. 2. §. 1. § 14. ff. de Or. Iur. it. L. 2 ff. de mort. infer.* qui deinceps mox in Democratiam, mox Aristocratiam abiit, prout testantur *Lex XII. Tabb. SCta, Plebiscita & Magistratum Edicta* vid. *d. L. 2. ff. de Or. Iur.* donec tandem Status Monarchicus redierit, quem *Principum placita s. consuetudines* luculenter demonstrant *d. L. 2. §. 11.* cuius Status naturam Ius Romanum subinde quidem assumpsit, sed sicut ille (quantum immane!) diminutus est & mutatus, ita & hoc hodiernum pro diuersitate regionum, prouinciarum & locorum varie determinatur, mutatur, corrigitur.

§. 29. Quae ergo est hodierna Germaniae facies? Monarchiam eam vocant Reinking, Kipping (ac nouissime Perill. *Dn. de Lyncker*) ; Aristocratiam Hyppolitus a Lapide & Bodinus; imo (quod ridiculum) Democratiam Gallicus quidam scriptor & Remp. irregularem Pufendorfius cum (nisi idem sit) Seuerino de Monzambano; mixtam vero Carpzouius, Boeclerus & Limnaeus. vidi *Dn. Weidling. Philos. Jurid. tab. Polit. 7.*

§. 30. Ultimis ego, iuxta definitionem meam in §. 12. hui cap. album adiicio calculum. Principatus enim, maxime quibus Ius de non appellando est annexum, reuera *Monarchiae* reguntur; Norimberga aliaeque *Aristocraticae* & pleraeque *Civitates liberae Democraticae*

Nonne hae partes heterogeneae absoluant Totum omnino mixtum h. e. Remp. mixtam?

§. 31. Probant quoque hanc sententiam Reservata a parte *Imperatoris Electi & Communicata* a parte *Statorum Imperii, uorum & sessionem in Comitibus habentium*, quorum quaedam propria sunt solis *Electoibus*, tanquam praecipuis Imperii columnis *vid. A.B. cap. 3. §. 1. & cap. 12. §. 1. add. Capit. Leop. art. 5.* (quorum hodie, expuncto scil. Electoratu Bavarico, octo sunt) quaedam omnibus *Statibus*, uelut Partibus principalibus *und Mit. Interessenten an dem Statu & forma regiminis Autor der Grundfeste p. 1. c. 1.* uti in iure Publ. copiose docetur, Imo faciunt huc verba *Legatorum* in Comitibus, quando literas emittunt: *Unsere Gnädigst. und Gnädige Herrn Principalen/ auch Obere und Committenten etc.*

§. 32. Insuper determinata & a Maximiliano I. diuisa est haec nostra Relp. mixta in 10. circulos, *vid. Dr. Schweder. I. P. part. gen. c. 5. §. 1.* quorum adhuc hodie quilibet (excepto Burgundico ab Imperio adhuc avulso officialibus suis gaudet; quales sunt v. g. Directores, *Creysch. auschreibende Fürsten/ Conf. Instr. Pac. art. 10 §. 4.* quorum duos in nostro Circulo Saxnico inferiori habemus alternantes, nempe Ducem Magdeburgicum & Ducem Bremensem, (quijam est director agens) unam Condirigente, Sereniss. nimirum Duce Brunsvico Lunenburgensi hodie zu *Wolffen-Büttel*, deinde Duces, *Creysch. Obri. Gen/* quos cuiusque Circuli Status per majora eligunt. *vid. Dr. Schwed. d. l. §. 11. seqq.* quali in hoc circulo post obitum Sereniss. Ducis *zur Bell/* gloriosissimae memoriae, adhuc caremus. &c.

§. 33. Libet hac occasione tritam movere Doctorem quaeestionem: An Princeps legibus solutus sit? Responderi solet: Solutus quidem est Legibus Civilibus tam quoad poenam quam obligationem *L. 31. ff. de LL. §. ult. Inst. Quib. mox. testam. instrum.* non vero Divinis positivis & naturalibus, nisi quoad poenam.

§. 34. His ego subscribere non denego, modo simul concedant, Leges Civiles, quatenus ex iure Naturae de promptae

promptae sunt eique conveniunt, Itringere etiam Principem, cum nemo mortalium ab iis sit exemptus. Conf. *L. Digna non 4. Cod. de LL.* Determinationes autem Iuris Civilis, quorum & poenae pertinent, non ipsum Legislatorem, a quo proficiscuntur, sed subditos, quibus obedientia incumbit, obligant; nisi Princeps ultro se subjiciat, uti videmus in *L. Ex Imperfecto 23. ff. de Leg. 3.*

§. 35. Sed ad rem. Qui clauum Reip. tenent eiusdemque partes administrant, in Statu Politico uiuere dicuntur, utut Superiores in Statu Naturali, *vid. Pusend. Specim. Controvers. c. 3. §. 3.* mediati uero l. subordinati Magistratus cum subditis in Statu civili degant.

§. 36. Isti uero subditi vel ciues sunt uel peregrini. Civis nomine primario ueniunt omnes Reip. Patrestamilias, qui aut ipsi in Societatem civilem coierunt, aut in illorum locum successerunt, *vid. Dn. Budd. Philos. Pr. p. 2. cap. 4. sect. 13.*

§. 45. Peregrini, qui uel ad tempus saltem commorantur, uel ad minimum Iure seu privilegio ciuitatis non fruuntur. *Vid. tamen Excell. Dn. Praefidis Synops. tit. ad Municip. n. 9. §. 10.*

§. 37. Nullum est dubium, quin quaelibet Respublica aut potius ejus Imperantes non solum certas Ciuium suorum classes, sed etiam peculiare eorum praerogativas constituere possint, quibus peregrini aut ii, qui ciues non sunt, carere debent.

§. 38. Demosthenes contra Leptinem probat, non facile Rempubl. consistere, ubi non sit praemium virtuti propositum & poena sceleris. Salustius *Orat. 2. ad Jul. Caes. de rep. ordin.* virtutem vocat per se amaram, quae est sine gloria; ac eleganter loquitur Tacitus *Ann. 2. c. 38. n. 4.* Ubi nullus ex se metus ac spes, languescit industria, intenditur solcordia. Hinc videmus in omni Gente, utut Barbaram uocemus, (*vid. supra §. 5. cap. 3.*) distinctionem nobilitatis & ignobilitatis.

§. 39. Ea Nobilitas alium atque alium uum & utilitatem tribuit pro diversitate Reipublicae. In Monarchia facit ad splendorem ipsius Principis & in Aristocratia quasi

animam Reip. absolvit. Quid autem in Democratia? Putant multi, hanc ibi non obtinere, cum omnia aequalia velint. Ast meliorem non invenio responſionem, quam vetus proverbium: Wenn alles gleich gelten ſolte / ſo müſte der Knecht bey der Frau liegen.

§. 40. Qui enim cives dignitate, ordine & loco ita exaequare uolunt, ut nihil primum in civitate, nihil medium & nihil poſtremum, ſed omnes ſine ullo ſexus, aetatis & conditionis diſcrimine confundunt, perinde faciunt, ut ii, qui hordeum, frumentum, oryzam, milium, legumina in unum accumulunt, indeque nullum utum habent, ni ſeparentur, *Bodin. de Rep. l. 3. c. 8. in pr.* Si ergo non adſunt nobiles *formaliter* tales, adesse tamen ſolent *virtualiter* tales, ſcilicet prudentiores, moratiores & qui de Republ. bene mereantur, quibus utique honos habendus.

§. 41. Colligimus ex dictis, nobilitatem iſtam diverſorum eſſe graduum, nobilesque idem eſſe in Republica, quod flores in pratis.

§. 42. De Turcis aiunt, eorum nobilitatem eſſe quaſi perſonalem & non ad heredes tranſitoriam; hinc maximam eorum eſſe laudem, quando dicere poſſunt: Parens meus fuit agricola vel operarius vel pecoris paſtor, ego virtute, labore & industria hunc mihi dignitatis gradum acquiſivi. *Petr. Bellona in L. 2. O. P. c. 96.*

§. 43. In noſtris vero terris praeter dignitatem equoſtrem nobilitas eſt quaſi hereditaria (nec immerito) proque diverſitate locorum determinata, licet verum maneat illud *Claudiani*;

Virtute decet non ſanguine niti.

§. 44. Sic in Germania dantur Nobiles (quibus quoad privilegia Doctores & Licentiatum aequiparantur. *Corps. P. 3. concl. 37. deſ. 1. n. 4. ſeqq.*) eminentiorisque gradus Barones & Comites ab ipſo Imperatore euecti, quorum praerogativas & privilegia deſcribere non eſt opus diſputationis noſtrae, ſed integri tractatus. Vid. *Diſſ. de Nobilitate ſub Do. Gudavo Anno 1677. Erfordiae habita cap. 9.*

S. 47.

§. 45. In multis etiam civitatibus conspiciuntur Patricii, quorum originem adscribunt Henrico V., qui scilicet novam gubernandi praecipuas Germaniae civitates formam, per Consules & Senatores, tum ex Nobilibus, tum ex aliis integre fidei viris depromptos induxisse fertur. *Otto Frising.* l. 2. c. 13. *Lehman. Chron. Spir.* l. 4. c. 11.

§. 46. Deinde sicut nulla Respublica sine religione, ita nec sine Clericis. Suntne vero hi sub Imperio Civili? Gentilium sacerdotes nunquam fere dubitant potestati seculari subesse. De Aegyptiis affirmat *Herodotus* l. 2. c. 2. de Graecis *Iosifus de Feclis Graec.* de Romanis *Livius* l. 3. *hiflor.* c. 20. de Francis *Tacitus de moribus Germ.* & de aliis Gentibus *Jul. Caes. l. 6. de Bell. Gall.*

§. 47. In Theocratia ipsi quidem DEO placuit, verum sui cultum ordinare, destinando simul huic muneri subeundo peculiare stemma Israelis: Sacerdotes autem Mofi, ceu Imperanti visibili, subjectos fuisse constat ex *Num.* 12. Imo idem obtinuisse circa summos Pontifices, patet ex historia Saulis r. *Sam.* 22. v. 11. *seqq.* Davidis l. *Chron.* 24. v. 2. Salomonis r. *Reg.* 2. v. 26. *seqq.* Hi kiae 2. *Chron.* 19. &c. Conf. *Ioseph. Antiqu.* l. 15. c. 3. §. 12.

§. 48. Introducto per Dei gratiam Christianismo, quem fugit, ipsum Apostolum summum docuisse, ut omnis anima (sive dubio etiam Clerici) potestati seculari sit subiecta? *Rom.* 13. 1. Add. *Luc.* 9. v. 54. & 55. *Iob.* 18. v. 36. & 1. *Petr.* 5. v. 2. & 3. Conf. *Pufend. de habit. Relig. Christi.* §. 16. & 17.

§. 49. Confirmat illud etiam Ius Romanum. *arg. §. ult. Inst. de l. & l. & l. 1. §. 2. ff. cod. quibus accedunt innumera- biles fere Leges de ipsa religione ejusque doctrina & cultu, de ecclesiis, Episcopis, Clericis, Haereticis &c. ab Imperatoribus latae, quae in 13. prioribus tit. Lib. 1. *Coa. & Novellis quamp' ultimis* continentur.*

§. 50. Imo ex ipso Iure Canonico, alias Iuris Romani simia, idem demonstrari posset, brevitatis autem studio ablego B. L. ad c. *Valentinianus* 3. *dist. 83. can. Si quis 45. caus. 11. qu. 1. can. Si tributum* 27. d. *canf.* 11. *qu.* 1. c. 9. 16. 17. 24. 25. 30. d.

30. d. *diff. 63.* &c. Conf. etiam *Lehm, Chron.* 2. c. 41. ubi de temporibus diu ante & diu post Carolum M. loquitur. Add. *Leuclau, de Leg. antiqu.* § *ll. Dn. Coccel. Diff. de fundata in secretario potestate.*

§. 51. Nihilominus uah! quantane saeuit postea Hierarchia & donec tandem suspensa hac Iurisdictione Papali per *solemne Instr. Pac. Art. 5. §. 48.* apud Protestantes denuo evictum est atq; determinatum: *Principem esse summum Episcopum,* qui, ut & reliqui Status immediati, per speciale Iudicium, quod vocant, *Consistorium,* disponere hodie solent, quantum de Iure Diuino licitum est. Conf. *ll. Dn. Stryk, elegans. Diff. de Iure papali Prino. Euangel. t. 1. §. 2.*

§. 52. In Democratiis plebe retertis euenit interdum quod Reinking in *Regim. sec. & Eccl. l. 3. class. 2. c. 2. n. 9.* habet: *Melius plebs Vatibus quam suis Ducibus pareat.* B. uero Lutherus op'ime eos taxat *Tam. 1. Wittenb. in Psalm. 82. pag. 130.* cum dicit: *Das sind giftige und gefährliche Prediger / die einen Theil allein für sich nehmen / scheiten die Herrn / auff das sie den Pöbel tibeln.* add. *Grot. de Imp. summa potest. circa sacra c. 4. pag. 78. seqq.*

§. 53. *Quemadmodum itaque iuxta Boxhorniam L. 1. Polit. c. 7.* Religio est nexus atque uinculum Rerum publicarum, ita vere dici potest: *Wohl dem Lande / wo Moses und Aaron Brüder sind / h. e. ubi Politici & Clerici ad idem tendunt & Rempublicam pacatam Deoqve gratam reddunt.*

§. 54. Tandem cum neque *executio* in subditos refractarios aut delinquentes, neque *defensio* contra externos iniurios perfici nequeat sine executoribus & defensoribus, quis uis facile intelligit, Rempublicam militibus carere non posse; quorsum etiam spectat *Ius sequelae,* de quo uid *Excell. Dn. Prael. Synops. tit. de re milit. n. 6. & add. Friesb. de Iure sequelae.*

§. 55. Militibus fauet Ius Rom. mirum in modum, ita ut metuam, ne (uti Iustinianus de caducis ol. usitatis loquitur in *L. un. pr. Cod. de caduc. toll.*) multa belli calamitate introducta

tractata sint, quæ pacis lenitate sopienda forent, prout apud
parebit in materia testamentorum &c.

§. 56. Interim tamen non immerito largiuntur ipsis
certa privilegia, quæ determinantur in Titulis *ff. de re
militari, Castrensium peculio, Veteranis &c.* & sic singulare possi-
dent beneficium, quod uocant Competentia *L. 6. §. 18. ff.
de re iudic.* De Ignorantia Iuris supra dictum est §. 47. seqq.
c. 29. l. 1. torturae non subiiciuntur *L. 8. Cod. de quaest.* Vetera-
ni immunes sunt ab omnibus oneribus personalibus *L. 2. §. 1.
ff. de Veteran. Iung. L. 3. eod.* &c. quamuis in gregariis militi-
bus haec privilegia parum hodie sint conspicua, uid. *Men.
P. 3. dec. 72.*

§. 57. Hisce perlustratis peruenimus iam ad eos, qui
nec nobiles, nec clerici, nec milites sunt. Licet igitur omne
imperium & potestas Principi & in Principem translata sit.
§. 6. *Inst. de l. N. G. & C. §. L. 1. ff. de Const. Princ.* habetur ta-
men ratio Statutorum & Legum Provincialium Civitatibus
& regionibus competentium, imo Iurium ac consuetudi-
num locorum.

§. 58. Quid non erat *Civis Romanus* praecivibus inferiorum
urbium? Hi vocabantur saltem *Municipes*, quasi mu-
nerum participes, *L. 1. §. 1. ff. ad Munic.* Deinde quod Romae
erant Senatores, id in Municipiis erant Decuriones, &
quod ibi Consules, id hic Duumviri. *Lautorb. ad tit. ff. de
Decur.*

§. 59. Incolae ergo communionem quidem habe-
bant commerciorum, connubiorum & ad civilia munera com-
pellebantur *L. 29. ff. ad Municip.* horum tamen nemo, pari-
ter ac peregrinorum & sociorum in Curiam recipiebatur, (te-
ste Livio *L. 23.*) quicquid etiam Drusus A. O. M. 3859. propterea
tentaverit.

§. 60. Spectat huc ulterius totus fere liber *L. Dig. &
liber X. Cod.* ubi v. g. de uotis Collegiorum & Conciliorum
disponitur, ut, quod maior pars Curiae effecit, pro eo habeatur,
ac si omnes egerint. *L. 19. ff. ad munic. & L. 160. §. 1. ff. de R. L.*

Add. L. 7. §. ult. & L. 8. ff. de pact. c. 6. X. de Elect. & elect. pōt. In Syndico Universitatis eligendo duas ad minimum partes praesentes esse oportet L. 3. Quod cuiq. universi &c. perinde fere ut Hamburgi, ubi adualiditatem conclusionis, vota dimidiam Collegiarum partem exsuperantia requiruntur.

§. 61. Sic quod ad hodiernas determinationes attinet, etiam Civitates Germaniae Municipales Statuta condunt, quae, si concernant saltem administrationem bonorum Civitatis, Superioris consentu rarissime indigent. *vid. d. t. ff. de admin. rer. ad civis. pert.* imo valent Collegiorum Statuta de rebus suae artis, *L. fin. ff. de Colleg.* modo non sapiant monopolium, *L. un. Cod. de monop.*

§. 62. Quo ergo pacto ius Iuri derogare potest, cum vulgo dicatur: *Willkühr bricht Stadt-Recht / Stadt-Recht bricht Land-Recht und Land-Recht bricht Käyser-Recht?* Responsum Satis liquet ex hac Disputatione, Iuri Naturae nihil posse derogari, cum (uti supra §. 17. c. 1. dictum) illud sit immutabile. Interim tamen derogari potest determinationibus Iuris Civilis non tantum per posteriores Leges ipsius Superioris determinantes, utpote qui mutata necessitate publica, voluntatem quoque suam mutat; *vid. §. 24. d. c. 1.* sed etiam per determinationes Inferiorum tam ferendas quam latas, quas scilicet Superior vel permittit vel confirmat.

§. 63. Quapropter Statuta, si Principis superioritati vel Iuri Communi recepto derogant, confirmari solent. *vid. L. 3. ff. de sepulch. viol. & L. 5. Cod. de defens. Civis.* maxime Collegiorum. *Carpa. P. 2. C. 6. def. 9.* nisi Ius illud derogandi vel per privilegium vel per praescriptionem immemorabilem Civitatibus competat. *Med. ad Ius Lub. L. 1. Qu. Praelim. 2. n. 44. p. 99.* In meris autem *permissis* tacit provisio hominis cessante provisionem legis. *arg. Nov. 22. c. 2.*

§. 64. Deinde nec hodie ubivis eadem est *Civium* conditio. Viget enim multis in locis distinctio des *grossen und kleinen Bürger-Rechts* / ut Hamburgi, Mundae &c. *Item Ius*

Ius indigenatus, ut cuius peregrini s. exteri ad officium publicum i. administrationem Regiminis (nisi post certos annos impetratae civitatis) adspirare non possunt, uti testatur *Antimach. 1. Theoret. 3. p. 257. seqq.* de Argentorato, Augusta, Magdeburgo, Francofurto, Hamburgo aliisque Germaniae ciuitatibus.

§. 65. Tolerantur quidem multis in locis etiam Iudaei, ita scilicet, ut secundum leges Christianorum uiuere teneantur, *vid. L. 7. Cod. de Iud. & Coeth.* eorum tamen receptio ad Regalia hodie refertur, per *Rec. Imp. de Ao. 1548. Tit. Don den Juden/* adeoque nec Ciuitatibus Imperii deneganda *Mylor. de Stat. Imp. p. 2. c. 60. §. 2.*

§. 66. Denique dantur Emporia, quae nemini, nisi uero Civi Ius commerciorum concedunt, prout etiam notat *Ill. Dn. Stryk. ad Lanterb. tit. ad Municip. voc. Commerciorum.* imo sunt, quibus Lex privilegio vel ex praescriptione Ius stapulae, *das Stapel- oder Staffel-Recht/* competit, ut cuius merces ad alias urbes devehendas in foro sistere ac retrahere licet. *Conf. Dn. Schweder. Ius P. part. spec. sect. 1. §. 9. seqq.*

§. 67. Huius Iuris concessio sine dubio a summa potestate Civili dependet. Hinc, quia stapulae nimis frequenter olim fuerunt erectae, quibus commercia impediabantur, determinatum est demum illud arbitrium per *Capit. Leopold. art. 20. & Ioseph. art. 19.* ita ut non nisi unamini Electorum consensu noua erigi possit.

§. 68. Coronidis loco notari meretur, libertatem *Ciuium Germanorum* hodiernam secum ferre, ut Iuri suo renunciare atque aliorum emigrare possint, modo fiat bona fide & non animo Principi vel Patriae nocendi. *Conf. de Rbetz Iur. Publ. L. 2. c. 24. §. 6. in fin. & Struv. Exc. 50. c. 54.*

§. 69. Determinavit vero consuetudo fere generalis, ut emigrans Gabeilam *Nachsteuer/* soluat. *Vide. Pacifi. Relig. §. Wo aber inses & Instrum. Pac. Westphal. art. 5. §. 37. add. Hamburg. Stadt. Recess. art. 57.*

§. 70

§. 70. Haec sunt, B. L. quae de *determinationibus Iuris Civilis circa personas* dicenda erant. Fateor, pleraque in folle & quasi per transennam esse tradita, ac multo plura adhuc superesse dicenda: Sed cum sapienti sat multa quae paucis complecti lategerim, non sine causa subsisto, acceptum interim referens hoc opusculum peractum ENI PERFECTISSIMO, cui sit gloria sempiterna.

CORRIGENDA

Pag. 7. §. 11. lin. 1. & 2. *ab-repti*. ibid. §. 35. lin. 1. *Iuri*. Pag. 13. §. 14. lin. 3. *deleatur: indicialiter ac* Pag. 15. §. 24. lin. 2. *L. 3.* Pag. 16. §. 12. lin. 1. *undecimi*. ibid. §. 35. lin. 2. *L. 56.* Pag. 21. §. 14. lin. 4. *deleatur: Vide tamen & substituatur: Imo iustus, Diff.* ibid. lin. pen. *Nov. 18. c. 5.* ibid. lin. ult. *deleatur: 18. c. 5.* Pag. 25. §. 39. lin. 3. & 4. *deleatur: in linea recta.* ibid. §. 41. lin. ult. *de cognat. spirit.* Pag. 26. §. 47. lin. ult. *des. 211.* Pag. 29. §. 15. lin. 5. in ipso Pag. 30. §. 22. lin. 8. *deleatur: § L. 7. § 9. ff.* Pag. 31. §. 27. lin. ult. §. 1. *§ seqq. Inst. Quib. mod. ius patr. pot.* Pag. 32. §. 31. lin. 5. §. 4. Pag. 34. §. 46. lin. 2. *L. 38.* Pag. 42. §. 15. lin. ult. *P. 2.* Pag. 43. §. 23. *adiiciatur Fini: sine ulla distinctione.* Pag. 44. §. 16. lin. pen. c. 2. ibid. §. 29. lin. 2. *ferawee* Pag. 48. §. 15. lin. 3. *de Harangueurs. it. auffs.* Pag. 55. §. 49. lin. 1. §. 1. *Caetera* supplebit benigna discretio.

